

Rapport Hernieuwbare Energie

Informatiedossier voor het debat

Deel 2: HE-Beleid

Hoofdstuk 3: Het Vlaamse GSC- en WKC-systeem

6 april 2011

Leeswijzer

Voor u ligt het derde hoofdstuk van deel 2 'HE beleid' van het SERV-rapport hernieuwbare energie.

Het deel 'HE beleid' beschrijft het hernieuwbare energiebeleid op de diverse niveaus: internationaal, Europees, federaal, Vlaams en lokaal. Telkens worden de belangrijkste beleidsstructuren, doelstellingen en beleidsmaatregelen toegelicht. Ook het voor hernieuwbare energie relevante beleid in andere beleidssectoren zoals klimaat, innovatie, ruimtelijke ordening, arbeidsmarkt enz. komt aan bod. Tegelijk worden zoveel mogelijk cijfers gegeven over de uitvoering van het beleid en de werking van de regelgeving in de praktijk.

Het derde hoofdstuk van deel 2 'HE beleid' handelt over het **Vlaamse groenestroom- en warmtekrachtcertificatensysteem**. Het overige Vlaams beleid komt aan bod in hoofdstuk 4.

Dit rapport werd op 6 april 2011 goedgekeurd door het Dagelijks Bestuur van de SERV als insteek voor een reeks debat- en feedbackmomenten in de aanloop naar een SERV-advies. Het rapport werd samengesteld door het SERV-secretariaat. De leden van de SERV-werkgroep energie en milieu fungeerden als leescomité en klankbordgroep. De verwerking van hun opmerkingen en suggesties was de verantwoordelijkheid van het SERV-secretariaat. Het rapport bindt de sociale partners en hun vertegenwoordigers als dusdanig niet. Op basis van het rapport en van de feedback erop zal de SERV in een afzonderlijk advies de aanbevelingen en aandachtspunten van de sociale partners voor het toekomstige HE-beleid formuleren.

De SERV wil ook alle personen en instanties die informatie hebben aangeleverd uitdrukkelijk bedanken voor hun bereidwillige medewerking. Uiteraard kunnen zij niet verantwoordelijk gesteld worden voor eventuele onvolkomenheden in het rapport.

Inhoud

1. Hoofdpijnen van dit hoofdstuk	5
2. Beschrijving van het GSC- en WKC-systeem	8
2.1. Hoofdpijnen en historiek	8
Een hybride systeem	8
Gebaseerd op EU-ontwerprichtlijn, die dag nadien wijzigde	8
GSC volgde hobbelig parcours met veel wijzigingen en rechtsonzekerheid	9
2.2. Toekenning van certificaten	9
Eén certificaat met twee functies	9
Toekenning van certificaten voor een diverse reeks van installaties in Vlaanderen	10
Geen limiet op duur toekenning GSC, toekenning WKK-certificaten wel degressief	11
OVAM beslist mee over de toekenning voor energetische valorisatie van afvalstromen	11
Indirecte emissies van biomassa worden in mindering gebracht	12
Duurzaamheidscriteria biomassa	13
2.3. Quota voor leveranciers, handel en certificaten-databank	14
Quota verplichten leveranciers op net om certificaten voor te leggen	14
Grote leveringen zijn gedeeltelijk vrijgesteld (10% van totaal)	14
Andere vrijstellingen (5% van totaal)	15
WKK-certificatenplicht voor leveringen aan zelfbevoorraders	16
VREG-certificaten-databank, verbonden met Belpex GCE	16
2.4. Indiening van certificaten, boete en opkoopplicht	17
Niet alle toegekende certificaten zijn aanvaardbaar voor de certificatenverplichting	17
Na inlevering voor quotum is GvO niet meer bruikbaar	18
Geen gebruik federale of 'buitenlandse' certificaten voor certificatenplicht	18
Boetes voor te weinig ingediende certificaten	18
Distributienetbeheerders hebben opkoopplicht aan minimumprijs	19
3. Werking van het SGC- en WKC-systeem in de praktijk	21
3.1. Toekenning van certificaten	21
Forse stijging toegekende GSC sinds 2002	21
Onduidelijkheid over toekenning van niet-aanvaardbare certificaten	21
Marktmacht aan de aanbodzijde	21
3.2. Handel: bilateraal en via Belpex	22
Opstart certificatenhandel verliep traag, 2/3 wordt wellicht nooit verhandeld	22
Marktmacht bij de kopers van certificaten is groot	23
Vooraf bilaterale handel (OTC – over the counter) via lange termijn contracten	24
Belpex kan het gebrek aan marktwerking niet oplossen	24
3.3. Prijzen en marktwerking	25
Prijzen kunnen gevoelig afwijken van gemiddelde	25
Certificaten met GvO vaak goedkoper dan certificaten zonder GvO	26
Prijzen zijn gelieerd aan boeteprijs	27
Prijzen tonen vrijwel geen verband met aanbod van GSC	27
3.4. Indiening van de certificaten en aanmerking als verbruikte GvO	29
Voldoende beschikbare certificaten (zelfs overschot), maar net te weinig ingediend	29
Inning van boetes verloopt moeizaam	29
Vlaanderen importeert veel garanties van oorsprong (geen export)	30
Waarde van de toegekende certificaten	31
3.5. Opkoopplicht en doorrekening door distributienetbeheerders	32
Opkoopplicht PV-certificaten: 197 mio in 2010	32
Netbeheerders sparen certificaten op en verkopen iets onder de marktprijs	33

+/- 150 mio € van PV ten laste van DNB-tarief in 2010.....	34
Voorlopig te weinig doorgerekend in de distributietarieven.....	34
Met als gevolg dat de distributietarieven vanaf 2013 sterk zouden toenemen (of nu toch sneller...)	
.....	35
3.6. Fiscale behandeling van certificaten	36
Particulieren: situatie is niet helemaal duidelijk	36
Bedrijven/vennootschappen: opbrengsten belastbaar en kosten aftrekbaar (boete niet).....	37
Fiscale situatie bij toekenning minimumsteun voor PV	38
Eenduidige regeling voor btw op GSC zonder impact op kostprijs	40
3.7. Doorrekening door leveranciers aan consumenten	40
Leveranciers bepalen zelf doorrekening aan consumenten.....	40
'Bijdrage GSC en WKK' stijgt met quota en is gerelateerd aan de boete	41
Doorrekening aan grote professionele afnemers is erg ondoorzichtig.....	42

Hoofdstuk 3: Het Vlaamse GSC- en WKC-systeem

1. Hoofdpijnen van dit hoofdstuk

In dit hoofdstuk worden het beleid en de praktijk beschreven van het belangrijkste instrument dat in Vlaanderen wordt ingezet om hernieuwbare energie te promoten, met name het groenestroomcertificatensysteem (en het analoge WKK-certificatensysteem).

Beschrijving van het GSC- en WKC-systeem

Het Vlaamse GSC-systeem is een hybride systeem. Het bestaat uit een combinatie van een handelsmechanisme en een feed-in systeem.

Het *handelsmechanisme* bestaat erin dat de VREG aan producenten van groene stroom groenestroomcertificaten (GSC) toekent per MWh opgewekte elektriciteit op HE-bronnen. Een GSC kan worden gebruikt als stroometiket (garantie van oorsprong) en/of voor het vervullen van de certificatenverplichting, afhankelijk van het soort installatie. Daarnaast zijn leveranciers van elektriciteit op het distributie- en transmissienet verplicht om voor een bepaald aandeel van hun leveringen GSC voor te leggen. Zij kunnen hieraan voldoen door zelf groene stroom te produceren of door GSC op de markt aan te kopen. Voor elk certificaat dat te weinig wordt ingediend, legt de VREG een boete op. Grote leveringen zijn gedeeltelijk vrijgesteld (ca. 10% van het totaal). Er is geen certificatenplicht voor rechtstreekse levering, lokaal verbruikte stroom en leveringen door netbeheerders (ca. 15% van totaal).

Naast dit handelsmechanisme is er een gegarandeerde minimumsteun als een *feed-in premie*. Die premie verschilt afhankelijk van de gebruikte hernieuwbare energietechnologie. De hoogte van de minimumsteun (steunbedrag, looptijd) is vastgelegd in het energiedecreet en is in principe gebaseerd op een zgn. 'onrendabele toppen'-berekening. De premies worden toegekend aan de HE- producenten door de distributienetbeheerders, die de verplichting hebben om certificaten aan deze minimumprijzen op te kopen als een producent daarom vraagt. De netbeheerders kunnen op hun beurt de aangekochte GSC op regelmatige tijdstippen op de markt brengen en zo de kosten verbonden aan deze aankoopverplichting van groenestroomcertificaten voor een deel recupereren. De netto kosten rekenen zij door in de distributienettarieven. Er werd voorzien in een solidariseringsmechanisme tussen de netbeheerders.

Het groenestroomcertificatensysteem werd sedert de introductie ervan veelvuldig gewijzigd en aangevuld. Ook nu nog worden er aanpassingen van het certificatensysteem voorbereid. Dit is inherent aan het systeem.

Werking van het GSC- en WKC-systeem in de praktijk

Het aantal toegekende GSC is sinds 2002 fors gestegen. Opmerkelijk is de zeer sterke toename in 2010 van het aantal uitgereikte certificaten voor zonne-energie. Het gaat om meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2009. Het aandeel zonne-energie is hierdoor voor het eerst groter dan het aandeel windenergie op land. Het merendeel van de toegekende GSC gaat evenwel naar biomassaprojecten en biogasprojecten, samen goed voor 67% van de toegekende certificaten in 2010. Over de hele periode 2002-2010 is het overwicht van biomassa en biogas nog groter (80%). Gegevens over de toekenning certificaten zijn door de vrijstellingen en verminderingen wel geen perfecte indicatie van de reële groenestroomproductie.

Op de markt voor GSC is er een duidelijk gebrek aan marktwerking. Enerzijds is er marktmacht bij de *aanbieders* (veel kleine ontvangers van certificaten en enkele grote ontvangers). Het merendeel van alle toegekende certificaten wordt aan één groenestroomprodu-

cent toegekend, en de 10 grootste producenten zijn goed voor 83% van de volledige Vlaamse GSC-markt. Intussen nemen ook de distributienetbeheerders (die de GSC afkomstig van zonnepanelen opkopen) een belangrijke plaats in op de markt voor GSC. De geaggregeerde productie van zonne-energie was in 2009 al goed voor de 4^e plaats in de top 10. Ook aan de *vraagkant* is er concentratie en dus marktmacht bij de kopers van certificaten. Er is een beperkt aantal grote vragers van certificaten. Doordat de grote producenten van stroom op basis van HE en/of WKK zelf ook certificaatplichtig zijn (omdat ze ook actief zijn als leverancier van elektriciteit in Vlaanderen), wordt een deel van de uitgereikte certificaten nooit verhandeld. De grote spelers hebben bovendien een goed zicht op de evoluties in de markt en kunnen actief hun certificatenportfolio beheren. Zij zijn in staat lange termijn aankoopcontracten af te sluiten met aanbieders van certificaten aan een prijs die lager is dan de gemiddelde handelsprijs. Deze aanbieders zijn vooral geïnteresseerd in voldoende cash-flow om hun geleend kapitaal te betalen en staan dus onder druk om hun certificaten te verkopen. Tegenover die grote spelers staan de kleinere, nieuwe elektriciteitsleveranciers die de marktveranderingen ondergaan.

Daardoor is de *verhandelde hoeveelheid* GSC in de praktijk slechts een fractie van het aantal in te leveren certificaten (de handelscijfers overschatten trouwens de marktwerking nog omdat eenzelfde certificaat meer dan een keer verhandeld kan worden) en gebeurt de handel die er is in hoofdzaak 'over the counter' via bilaterale transacties, meestal vastgelegd in langetermijncontracten. De gemiddelde *marktprijs* van een GSC schommelde sedert 2005 rond 108-109 euro. De reële prijzen kunnen evenwel sterk uiteenlopen. Er is duidelijk niet één marktprijs voor GSC. Veel hangt af van wat in de bilaterale handel en de bijhorende langetermijncontracten is afgesproken. De boeteprijs voor ontbrekende certificaten fungeert daarbij als een maximum voor de certificaatprijs. De gemiddelde jaarprijzen van GSC die via de bilaterale handel verhandeld worden, blijken echter niet of nauwelijks te reageren op schaarste of overschot van certificaten. Ten eerste doordat er veel bilaterale handel is op basis van langetermijncontracten. Ten tweede doordat de vragers en aanbieders op de GSC-markt grotendeels dezelfde zijn. Daardoor komt 60% van de certificaten eigenlijk niet op de markt en is het marktgedeelte waarop prijssignalen kunnen spelen eerder beperkt.

De VREG gelooft sterk in BelPEX GCE als nieuw *beursplatform* en investeert daarin om te komen tot een betere handel in certificaten. Maar de verhandelde volumes zijn zeer beperkt en in sommige periodes is er zelfs helemaal geen handel. De reden is dat Belpex de marktmacht aan de koperszijde niet beïnvloedt en zo op zich nooit voor een betere marktwerking zal kunnen zorgen.

De eerste drie inleverrondes werden er te weinig certificaten ingediend, te wijten aan substantiële tekorten aan certificaten. De jongste jaren werden er eveneens te weinig certificaten ingeleverd, zij het beperkt, zelfs al zijn er globaal voldoende certificaten. De VREG heeft dan ook reeds voor ruim 60 mio euro *boetes* opgelegd aan de leveranciers (al worden heel wat boetes betwist in rechtszaken). Tevens kan worden vastgesteld dat het aantal in te leveren certificaten bij een stijgend quotum niet noodzakelijk hoeft te stijgen, doordat de certificaatplichtige elektriciteitsleveringen verminderen (cf. vrijstellingen).

Er is een grote import van *garanties van oorsprong*. Er wordt in Vlaanderen zelfs meer elektriciteit groen gekleurd dan noodzakelijk in het kader van contracten voor de levering van groene stroom. De reden is dat groene stroom vrijgesteld wordt van een deel van de federale heffing en dus een prijsvoordeel geniet ten opzichte van "grijze" stroom. Het aandeel groene stroom is daardoor de laatste jaren sterk toegenomen, tot 60% in 2010.

Kosten en kostenverrekening

De gecumuleerde waarde (of *kosten*) van de GSC toegekend tussen 2002 en 2010 bedraagt meer dan 1,5 miljard euro. Die kosten stijgen sinds 2007 sneller dan het aantal toegekende certificaten. De verklaring is de sterke toename van zowel het aantal als de schaal van PV-installaties, waarvoor een hoge minimumsteun geldt (ongeveer driemaal de gemiddelde marktprijs). Voor certificaatplichtigen is het dus interessant om certificaten voor PV in

te leveren tegen minimumsteun en het eventueel tekort aan certificaten bij te kopen op de markt of zelfs de boeteprijs betalen voor de ontbrekende certificaten.

Op basis van de in 2010 in gebruik zijnde installaties (dus zonder nieuwe installaties vanaf 2011 en daarna) bedragen de kosten van de opkoopplicht van GSC uit PV-installaties ongeveer 255 mio euro per jaar voor de distributienetbeheerders (nog minstens tot 2026). De *distributienetbeheerders* kunnen die kosten van de opkoopplicht gedeeltelijk recupereren door deze certificaten aan te bieden op de markt (de verkoop gebeurt in de praktijk vrijwel volledig bilateraal en weinig of niet via Belpex) en te verkopen tegen de (lagere) marktprijs, zodat enkel het verschil tussen het bedrag van de opkoopplicht en de opbrengst van de verkoop van certificaten op de markt ten laste is van de distributienettarieven (netto 190 mio in 2010 en vanaf 2015 203 mio euro per jaar).

De distributienetbeheerders konden evenwel niet de volledige netto-GSC-kosten doorrekenen in de distributienettarieven doordat die tarieven worden vastgelegd voor periodes van vier jaar in meerjarentarifafspraken met de CREG. De distributienetbeheerders moesten dus vooraf (in 2008) hun netto-GSC-kosten inschatten voor de periode 2009-2012, maar ze hebben die kosten zwaar onderschat omdat zij de wijzigingen aan de regelgeving (met een boom in de installatie van zonnepanelen als gevolg) niet konden voorzien. Het gevolg is dat de werkelijke kosten van de GSC voor de netbeheerders ten gevolge de opkoopverplichting van de certificaten van zonnepanelen vijf maal hoger liggen dan gebudgetteerd in de meerjarentarieven voor de periode 2009-2012. De netbeheerders zouden alle gemaakte kosten recupereren bij de volgende aanpassing van de tarieven (vanaf 2013), samen met de financieringskosten verbonden aan de voorgeschoten bedragen. Het gevolg is dat een *grote 'sprong' in de distributietarieven* kon worden verwacht vanaf 2013. De CREG besliste nu toch om een tussentijdse aanpassing van de tarieven toe te staan. Zowel Eandis als Infrac hebben daarom een dossier voorbereid tot herziening van hun tarieven. Vooral bij Eandis zal de impact op de distributienettarieven groot zijn, wanneer het tekort van de voorgaande jaren zou "weggewerkt" worden binnen de lopende periode van de meerjarentarifiering (2008-2012). Voor Infrac zal de impact kleiner zijn omdat de tarieven pas in 2010 werden goedgekeurd en bijgevolg een meer nauwkeurige raming van de kosten van opkoopplicht mogelijk was.

Niet alleen de netbeheerders rekenen hun kosten door aan hun klanten, uiteraard doen ook de *elektriciteitsleveranciers* dat. Doordat dit deel van de elektriciteitsmarkt geliberaliseerd is en de vrije markt speelt, kunnen de leveranciers zelf bepalen of, hoe en in welke mate zij deze kosten doorrekenen. De situatie in de praktijk is bij de leveranciers die leveren aan de huishoudelijke en kleine professionele afnemers zeer divers. Wel valt op dat de aangerekende bijdragen groene stroom in heel wat gevallen *hoger* liggen dan de marktprijzen. Zo rekenden een heel aantal leveranciers begin 2010 een bijdrage aan die een 100% doorrekening inhield van de vereiste boetes als in de inleverbetaling van het jaar nadien geen enkel certificaat zou worden ingediend. Dat betekent niet alleen dat er in feite te veel wordt door gerekend (wat uiteraard kan in een geliberaliseerde markt: de prijs is vrij), maar ook dat de eindafnemers in feite tot 15 maanden de kosten van de certificatenplicht (+BTW) voorfinancierden. Over de doorrekening door leveranciers die enkel aan professionele afnemers leveren, is (ook bij de VREG) weinig bekend.

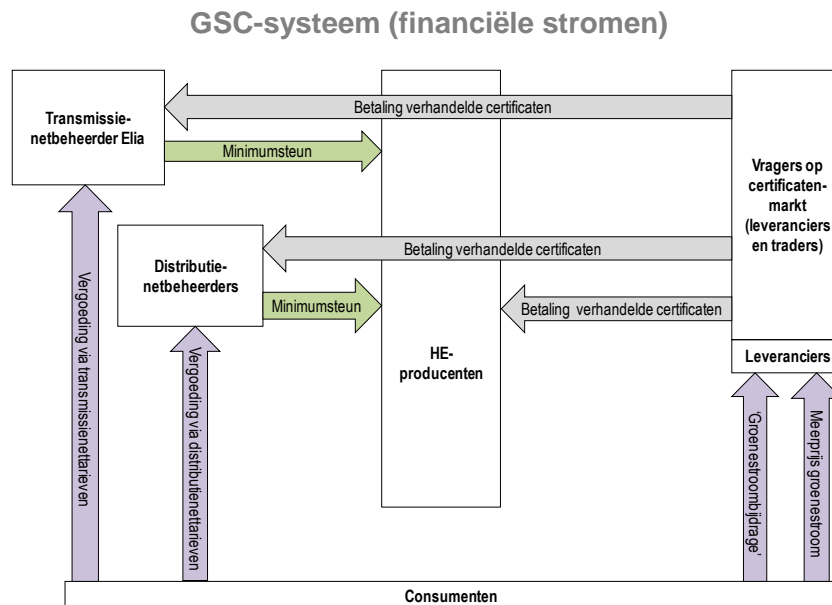
2. Beschrijving van het GSC- en WKC-systeem

2.1. Hoofdpijnen en historiek

Een hybride systeem

Het Vlaamse groenestroomcertificatensysteem is een hybride systeem (vgl. met deel 1, hoofdstuk 5). Het Vlaamse groenestroomcertificatensysteem bestaat erin dat de VREG aan producenten van groene stroom groenestroomcertificaten (GSC) toekent per MWh opgewekte elektriciteit op HE-bronnen. Daarnaast zijn leveranciers van elektriciteit op het distributienet verplicht om voor een bepaald aandeel van hun leveringen GSC voor te leggen. Zij kunnen hieraan voldoen door zelf groene stroom te produceren of door GSC op de markt aan te kopen.

Naast dit handelsmechanisme voorziet het systeem ook een gegarandeerde minimumsteun als een feed-in premie voor de diverse hernieuwbare energietechnologie. Deze feed-in premie wordt toegekend door de netbeheerder die de verplichting heeft om - indien gevraagd - certificaten aan deze minimumprijzen op te kopen. Het systeem (zie figuur) wordt hieronder nader toegelicht.

Gebaseerd op EU-ontwerprichtlijn, die dag nadien wijzigde

Het groenestroomcertificatensysteem werd op 9 mei 2000 ingeschreven in artikels 21 tot 25 van het Elektriciteitsdecreet met de bedoeling om in werking te treden op 1/1/2002. Het systeem moest de groene frank(en) vervangen. Bij die introductie werd verwezen naar een ontwerprichtlijn van de Europese Commissie inzake de harmonisering van steunregelingen voor HE-bronnen en minimale terugleververgoedingen binnen de Europese Unie¹. Die zou tegen 2005 marktconforme systemen in alle lidstaten verplichten. Daarbij mochten twee pistes gevolgd worden: het invoeren van groenestroomcertificaten ter controle van opgelegde minimum marktaandelen voor hernieuwbare energie of de uitbouw van productie-installaties op basis van HE-bronnen door aanbestedingsprocedures² (cf. supra). In de verwachting dat binnen Europa een internationaal groenestroomcertificatensysteem tot stand zou komen, koos

¹ Ontwerp van decreet houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, 9 mei 2000. Vlaams Parlement.

² Philippe Putman, ANRE. Nota 'Groene stroomcertificaten in Vlaanderen'.

de Vlaamse regering als centraal instrument in het HE-beleid voor de invoering van een minimumnorm (quota), gecontroleerd via groenestroomcertificaten.

Het voorstel van richtlijn dat de Commissie een dag later op 10 mei 2000 uitbracht en ook de uiteindelijke richtlijn bevat evenwel geen verplichte keuze tussen de vermelde pistes³. Het eerder pleidooi voor een EU-breed groencertificatensysteem heeft het niet gehaald. Dat gebeurde vooral onder druk van de Duitse en Deense windturbinefabrieken die vreesden voor het verdwijnen van de Duitse, Deense en Spaanse terugleververgoedingssystemen en die sedert 1998 heftig protesteerden tegen diverse ontwerprichtlijnen⁴. Nederland dat aanvankelijk ook plannen had voor een groenestroomcertificatensysteem⁵, heeft die vervolgens laten varen. Vlaanderen heeft zijn systeem behouden.

De Europese commissie, die bij nieuwe ondersteuningsmaatregelen van lidstaten in bepaalde gevallen zijn goedkeuring moet geven om de Europese concurrentie te vrijwaren, keurde het Vlaamse groenestroomcertificatensysteem goed op 25 juli 2005 als 'Support Measure N 550/2000 – Belgium'. In 2005 werd wel de gratis distributie van groene stroom onder invloed van een beslissing van de rechtbank en de Europese Commissie inzake discriminatie in de EU-markt afgeschaft.

GSC volgde hobbelig parcours met veel wijzigingen en rechtsonzekerheid

Het Vlaamse groenestroomcertificatensysteem werd sedert de introductie veelvuldig gewijzigd en aangevuld. Op 10 jaar tijd gaat het in totaal om een kleine 20 wijzigingsdecreten en – besluiten. Het onzekere rechtsklimaat deed groenestroomproducenten soms beslissen om geplande projecten stop te zetten⁶. Ook nu nog worden er aanpassingen van het certificatenstelsel voorbereid.

In de regelgeving is wel een garantiebepaling ingeschreven. Door deze bepaling zouden eventuele beslissingen van de Vlaamse overheid die zouden leiden tot een daling van de opbrengsten voor bestaande installaties, leiden tot een volledige vergoeding vanuit de Vlaamse Regering.

2.2. Toekenning van certificaten

Eén certificaat met twee functies

De GSC kunnen in Vlaanderen tegelijkertijd twee functies vervullen. Welke functies een certificaat kan vervullen, wordt aangemerkt bij de uitreiking. Ze kunnen worden gebruikt:

- als garantie van oorsprong (GvO). Dat kan wanneer ze worden uitgereikt voor elektriciteit die uit HE-bronnen werd geproduceerd en die ook in het transmissie- of distributienet werd geïnjecteerd.
- voor de certificatenverplichting. Dat kan als ze worden uitgereikt voor elektriciteitsproductie uit HE-bronnen die vallen onder de voorwaarden voor aanvaardbaarheid van een groenestroomcertificaat.

³ In verband met deze overwegingen en gezien het vele commentaar dat de Commissie heeft ontvangen, heeft zij besloten in dit stadium geen voorschriften voor prijssteunregelingen in de richtlijn op te nemen.

Brussel, 10.5.2000 COM(2000) 279 definitief 2000/0116 (COD) Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevordering van elektriciteit uit HE-bronnen op de interne elektriciteitsmarkt (ingediend door de Commissie).

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_print.cfm?CL=nl&DosID=156220

⁴ Energie Markt Trends 2000.

⁵ Energie Markt Trends 2000.

⁶ http://www.bouwinfo.be/templates/index.cfm?&&sessionid=BOUWINFO_8249099_14255041-E0DA-1258-813FFA500DDC8CC7§ion=Artikels&articleid=3084

De garanties van oorsprong zijn een Europees systeem. Het systeem wil garanderen dat een hoeveelheid elektriciteit die wordt verkocht als groene stroom, effectief in Europa is opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen en slechts één maal als groene stroom wordt verkocht. De garanties van oorsprong worden in Europees verband mee gebruikt om te bepalen in hoeverre landen hun hernieuwbare energiedoelstellingen halen. Daarnaast dienen de GvO's als stroometikettering. Een energieleverancier mag aan zijn klanten enkel groene stroom leveren als hij daarvoor voldoende GvO's heeft. Ook de vrijstelling op de federale bijdrage (zie deel 2, hoofdstuk 2) wordt toegekend op basis van de garanties van oorsprong.

De GSC-verplichting daarentegen is een Vlaams systeem. Er is een verplichting voor alle elektriciteitsleveranciers om groenestroomcertificaten in te leveren. Het systeem wordt hierna in detail toegelicht.

Met de integratie van de garantie van oorsprong in het groenestroomcertificaat, was Vlaanderen één van de eerste regio's die binnen Europa een verplichte opvolging via de garantie van oorsprong voorziet, naast o.a. Oostenrijk, Nederland, Slovenië en het Verenigd Koninkrijk⁷.

Toekenning van certificaten voor een diverse reeks van installaties in Vlaanderen

De VREG is aangewezen als de instantie die de groenestroom- en WKK-certificaten toekent. De VREG beoordeelt de aanvraagdossiers, volgt de dossiers op, kent maandelijks certificaten toe en beheert de certificatenbank. GSC worden toegekend per MWh netto elektriciteitsproductie aan de certificaatgerechtigde (eigenaar van de elektriciteit op het moment van productie) voor elektriciteit opgewekt in het Vlaams Gewest uit zonne-energie, windenergie, waterkracht, getijdenenergie, golfslagenergie, geothermie, biogas, stortgas, rioolwaterzuiveringsgas en biomassa (zie tabel). *WKK-installaties* kunnen als ze aan enkele voorwaarden voldoen (voorwaarden voor kwalitatieve WKK) WKK-certificaten krijgen. Sommige installaties, met name WKK-installaties op biomassa kunnen zowel WKC als GSC ontvangen.

Installaties die meer dan 100.000 kWh groene stroom per jaar opwekken moeten voor de aanvraag tot toekenning van GSC *gekeurd* worden om te controleren of de groenestroomproductie correct wordt gemeten. Het keuringsverslag van deze groenestroomkeuring moet opgesteld zijn door een erkend organisme voor het gelijkvormigheidsonderzoek of de controle van de elektrische installaties⁸ en moet bij het aanvraagdossier worden gevoegd. Zeer grote installaties (> 1.000.000 kWh) moeten om de twee jaar opnieuw een keuringsverslag van een herkeuring voorleggen.

Nadien worden de GSC ingeschreven in de elektronische portefeuille van de certificaatgerechtigde in de certificatenbank. Certificaten worden toegekend voor de hoeveelheid netto geproduceerde elektriciteit die aan het transmissienet, het distributienet of aan directe lijnen wordt geleverd én voor de netto geproduceerde elektriciteit die op de site wordt verbruikt. Bij sommige installaties kan men de elektriciteit opgewekt uit HE-bronnen die in aanmerking komt voor GSC simpelweg meten vóór de eventuele transformatie naar netspanning⁹. Voor andere installaties moeten er nog bijkomend berekeningen gebeuren.

⁷ Ecofys 2008

⁸ zoals beschreven in artikel 275 van het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties (AREI, KB van 10 maart 1981). Lijst van instanties: <http://economie.fgov.be/nl/modules/publications/general/lijsterkendecontroleorganismen.jsp>

⁹ Indien de elektriciteitsmeter achter de transformator naar netspanning staat, moeten de transformatorverliezen bepaald of geschat worden, zodat deze kunnen worden opgeteld bij de gemeten elektriciteitsproductie.

HE-bronnen waarvoor GSC kunnen worden toegekend

- zonne-energie;
- windenergie;
- waterkracht < 10 MW;
- getijden- en golflagenenergie;
- aardwarmte;
- biogas; voortkomend uit de vergisting van organisch-biologische stoffen:
 - a) in vergistingsinstallaties
 - b) in stortplaatsen
- energie opgewekt uit volgende organisch-biologische stoffen:
 - a) producten, bestaande uit plantaardige materialen of delen daarvan van land- of bosbouw, met uitzondering van houtstromen die niet behoren tot a)bis, a)ter, c) of d) en die gebruikt worden in een installatie waarvoor de stedenbouwkundige en de milieuvergunningaanvraag werd ingediend na 1 juni 2007;
 - a)bis korte-omloophout;
 - a)ter houtstromen die niet gebruikt worden als industriële grondstof;
 - b) dierlijke mest;
 - c) organisch-biologische afvalstoffen die selectief ingezameld werden en niet in aanmerking komen voor materiaalrecyclage of worden verwerkt conform de bepalingen van het van toepassing zijnde sectorale uitvoeringsplan;
 - d) organisch-biologische afvalstoffen die gesorteerd worden uit restafval en niet in aanmerking komen voor *materiaalrecyclage* of worden verwerkt conform de bepalingen van het van toepassing zijnde sectorale uitvoeringsplan;
 - e) het organisch-biologisch deel van restafval, op voorwaarde dat de betrokken verwerkingsinstallatie door energierecuperatie een primaire energiebesparing realiseert van minstens 35 % van de energie-inhoud van de afvalstoffen verwerkt in de installatie.

Geen limiet op duur toekenning GSC, toekenning WKK-certificaten wel degressief

Zolang een *groenestroominstallatie* groene stroom genereert kan ze GSC-certificaten ontvangen. Deze termijn is dus *niet gelimiteerd* in de regelgeving.

In tegenstelling tot het GSC-systeem waarbij de toekenning van certificaten gedurende de levensduur constant blijft, is bij het WKK-certificatensysteem een degressiviteit ingebouwd. De eerste 4 jaar ontvangt een WKK-installatie certificaten voor 100% van de energiebesparing. Daarna daalt de steun geleidelijk, om na ongeveer 10 jaar te eindigen.

OVAM beslist mee over de toekenning voor energetische valorisatie van afvalstromen

OVAM beslist mee welke types energetische valorisatie (verbranding en vergisting) van welke types afvalstromen in een daarvoor vergunde installaties in aanmerking komen voor GSC. Het OVAM-standpunt is opgenomen in onderstaande tabel. De wijzigingen ten opzichte van OVAM-standpunt van voor 2007 zijn aangeduid in het vet. In principe komt vergisting (via biogas) altijd in aanmerking als het digestaat wordt gebruikt als secundaire grondstof, meer bepaald als bodemverbeterend middel. Niet iedere afvalstroom leent zich echter tot vergisting en bovendien moet ook aan de VLAREA-voorwaarden zijn voldaan voor vergisting. Verder komen stromen waarvoor volgens Europese en VLAREA-regels een vergistings- of verbrandingsverbod geldt niet in aanmerking voor certificaten.

Biomassa-afvalstromen die al of niet in aanmerking komen voor GSC (medio 2009) ¹⁰

Stroom	GSC via vergisting	GSC via verbranding
Dierlijk vet categorie 1	Nee	Ja
Dierlijk vet categorie 2	Ja, na verwerkingsmethode 1	Ja
Dierlijk vet categorie 3	Ja	Ja, beperkt quota
Diermeel categorie 1	Neen	Ja
Diermeel categorie 2	Ja, na verwerkingsmethode 1	Ja
Diermeel categorie 3	Ja, maar technisch niet haalbaar	Ja
gft-afval	Ja	Neen
Fijn groenafval particulieren, tuinders, bedrijfsterreinen...	Ja	Neen
Snoeihout van openbaar groen	Ja, maar technisch niet haalbaar	Neen, tenzij met goedgekeurd beheersplan ANB
(Berm)maaisel	Ja	Ja
Resthout van exploitatie bossen voor houtproductie (geen afval)	Ja, maar technisch niet haalbaar	Ja
Resthout van beheer of storm waarvan deel naar houtindustrie	Ja, maar technisch niet haalbaar	Ja
Houtstof en houtkrullen	Ja, maar technisch niet haalbaar	Ja
Houtafval	Ja, maar technisch niet haalbaar	Ja
Zeevoerloop compostering	Ja, maar technisch niet haalbaar	Neen, tenzij goedgekeurd proefproject max. 15 % van input
Olijfpitten, rijstvliesen	Ja, indien technisch haalbaar	Ja
Kokosbriketten, pellets	Ja, maar technisch niet haalbaar	Ja
Plantenschroot	Ja	Ja
Koffieafval	Ja	Ja
Ander organisch-biologisch afval	Afhankelijk van de stroom	Afhankelijk van de stroom
Gebruikte frituurvetten en -oliën	Ja	Ja
Plantaardige oliën en vetten van voedingsindustrie (niet van particulieren, noch van horeca)	Ja	Ja
Organisch-biologische fractie van restafval (Huishoudelijk + Bedrijfsafval)	Ja; in praktijk enkel als voorbehandeling; digestaat minderwaardige kwaliteit	Ja
Organisch-biologisch textielafval	Afhankelijk van de stroom	Ja
Slib	Ja	Ja

Indirecte emissies van biomassa worden in mindering gebracht

De indirecte emissies voor biomassa-installaties worden gedeeltelijk door de VREG in rekening gebracht als een verminderde hernieuwbare energie-opbrengst van de installaties. GSC worden immers toegekend per MWh voor de geproduceerde elektriciteitsproductie uit HE-bronnen (Ebruto) verminderd met de gemeten elektriciteitsafname of de equivalente elektriciteitsafname¹¹ van de utiliteitsvoorzieningen of hulpdiensten die behoren bij de productie-installatie (Ehd) of die nodig zijn om de gebruikte hernieuwbare energiebron voor elektriciteitsopwekking geschikt te maken (Evb (voorbehandeling van brandstof)) en verminderd met de fossiele energie nodig voor het transport van ingevoerde biomassa tot aan de grens (Etrp).

$$\text{Hoeveelheid elektriciteit waarvoor GSC worden toegekend} = \frac{BB}{(F + BB)} \times (Ebruto - Ehd) - Evb - Etrp$$

¹⁰ OVAM, Voortgangsrapport 2008-2009 - uitvoeringsplan Organisch-Biologisch Afval. VREG website, geraadpleegd op 23/07/2010 is terzake verouderd en verwijst nog naar de Voortgangsrapportage UPOBA 2004-2005.

¹¹ Als deze utiliteitsvoorzieningen andere energiebronnen dan elektriciteit gebruiken, wordt hun equivalente elektriciteitsafname berekend als de elektriciteit die in een referentiecentrale met dezelfde hoeveelheid energie kan worden opgewekt.

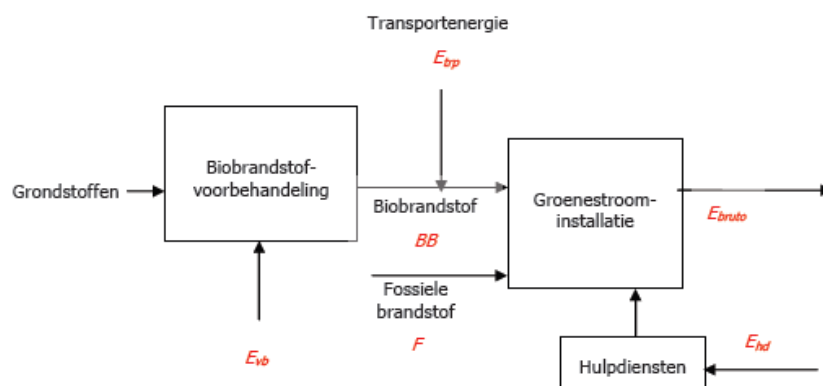
Als uit de aanvraag tot toekenning van GSC blijkt dat die elektriciteitsafname of de equivalente elektriciteitsafname klein is in verhouding tot de geproduceerde elektriciteit, kan de VREG beslissen om de netto elektriciteitsproductie op basis van een raming te berekenen uit de totale elektriciteitsproductie.

De elektriciteitsafname of de equivalente elektriciteitsafname van de utiliteitsvoorzieningen wordt niet in mindering gebracht van de geproduceerde elektriciteit, indien de aanvrager van de GSC kan aantonen dat een overeenkomstig energieverbruik ook noodzakelijk zou zijn indien de hernieuwbare energiebron niet zou worden aangewend voor energierecuperatie.

Voor productie-installaties die elektriciteit opwekken met HE-bronnen en fossiele brandstoffen, worden enkel GSC toegekend voor het aandeel elektriciteit uit HE-bronnen ($BB/(F+BB)$), bepaald op basis van een voorstel van de aanvrager. Voor productie-installaties die elektriciteit opwekken uit afvalstoffen bepaalt de OVAM de hoeveelheid energie die in aanmerking komt voor het verkrijgen van GSC. Bij productie-installaties die elektriciteit opwekken uit mest, afval en afvalwater, zal geen aftrek gebeuren van de (equivalente) elektriciteitsafname van de utiliteitsvoorzieningen, indien aangetoond kan worden dat een overeenkomstig energieverbruik ook vereist is bij de toepassing van de best beschikbare techniek voor de verwerking of noodzakelijke behandeling van mest, afval en afvalwater. Voorbehandelingsenergie en de energie van de andere utiliteitsvoorzieningen wordt enkel niet in mindering gebracht indien kan worden aangetoond dat de brandstof uit HE-bronnen is.

De VREG heeft een uitgebreide mededeling uitgevaardigd over de berekening van het aantal toe te kennen certificaten¹², met onder andere onderstaande figuur.

Berekening van het aantal toe te kennen certificaten

De hernieuwbare energieproducent rapporteert maandelijks aan de VREG alle productiegegevens die nodig zijn om de netto hoeveelheid elektriciteit uit HE-bronnen te kunnen bepalen. Voor grote installaties (>10.000 kWh/jaar productie) moet de netbeheerder de productiemeting uitlezen, ook als de elektriciteit die op de site wordt gebruikt. Voor fotovoltaïsche installaties betekent dat dat vanaf 10 kW AC-vermogen de netbeheerder de productiemeting moet plaatsen en uitvoeren.

Duurzaamheidscriteria biomassa

De Europese HE-Richtlijn 2009/28/EG voert een aantal duurzaamheidscriteria in voor vloeibare biomassa en biobrandstoffen (zie deel 2, hoofdstuk 1), doch enkel voor het verlenen van steun aan de opwekking van elektriciteit aan de hand van vloeibare biomassa en het in aanmerking nemen van deze elektriciteit voor het behalen van het nationale streefcijfer (voor België 13%). Deze criteria moeten omgezet worden in Vlaamse wetgeving. Een ontwerp van decreet en ontwerp van besluit hiertoe is eind 2010 opgemaakt en zal in de loop van 2011 worden goedgekeurd.

Het in de richtlijn voorgestelde kader leunt reeds in grote mate aan bij het nu al door de VREG gehanteerde controlesysteem, met name de auditprocedure die door de VREG is opgezet ter bepaling van de netto geproduceerde groene stroom als basis voor de toekenning

¹² Mededeling van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt met betrekking tot het in mindering te brengen energieverbruik van de hulpdiensten, de voorbehandeling en het transport in de berekening van het aantal toe te kennen GSC voor elektriciteitsproductie uit HE-bronnen, gewijzigd op 18 december 2007 en op 9 maart 2009

van groenestroomcertificaten. Enkel inhoudelijke toevoegingen aan dit auditrapport dat gebruikt wordt voor de toekenning van groenestroomcertificaten in verband met duurzaamheidscriteria (vooral grondgebruik) zijn nodig.

2.3. Quota voor leveranciers, handel en certificatenbank

Quota verplichten leveranciers op net om certificaten voor te leggen

Het GSC-systeem verplicht elektriciteitsleveranciers op het distributienet (< 70 kV) om jaarlijks een bepaalde hoeveelheid certificaten voor te leggen. Het aantal voor te leggen certificaten wordt berekend aan de hand van quota die vermenigvuldigd worden met de (certificaatplichtige) elektriciteitsleveringen in het voorgaande jaar. Op deze wijze zetten de quota het pad uit voor het gewenste minimum marktaandeel van elektriciteitsproductie uit HE-bronnen. Het percentage voor te leggen groene stroomcertificaten stijgt van 6% in de inleverbarende in 2011 naar 13% in de inleverbarende in 2021.

Het WKK-certificatensysteem werkt analoog. De WKK-quota stijgen van 4,9% in 2011 naar 5,23% vanaf 2013 al zouden volgens een recent ontwerpdecreet (februari 2011) de WKK-quota in de toekomst bijna verdubbelen (zie figuur).

Quota zetten pad uit voor groene stroom- en WKK-productie

Inleverbarende	Groene stroom		WKK	
	art. 23 §2 Elektriciteitsdecreet		art. 11 §2 WKK-besluit	Nieuw voorstel VR (feb 2011) ¹³
31 maart 2003	0,80%	Vastgelegd in 2005	Nog niet in werking	
31 maart 2004	1,20%	Vastgelegd in 2005	Nog niet in werking	
31 maart 2005	2,00%	Vastgelegd in 2005	Nog niet in werking	
31 maart 2006	2,50%	Vastgelegd in 2005	1,19%	1,19%
31 maart 2007	3,00%	Vastgelegd in 2005	2,16%	2,16%
31 maart 2008	3,75%	Vastgelegd in 2005	2,96%	2,96%
31 maart 2009	4,90%	Vastgelegd in 2009	3,73%	3,73%
31 maart 2010	5,25%	Vastgelegd in 2005	4,39%	4,39%
31 maart 2011	6,00%	Vastgelegd in 2005	4,90%	4,90%
31 maart 2012	7,00%	Vastgelegd in 2009	5,20%	7,6%
31 maart 2013	8,00%	Vastgelegd in 2009	5,23%	7,0%
31 maart 2014	9,00%	Vastgelegd in 2009	5,23%	7,9%
31 maart 2015	10,00%	Vastgelegd in 2009	5,23%	8,5%
31 maart 2016	10,50%	Vastgelegd in 2009	5,23%	9,2%
31 maart 2017	11,00%	Vastgelegd in 2009	5,23%	9,8%
31 maart 2018	11,50%	Vastgelegd in 2009	5,23%	10,5%
31 maart 2019	12,00%	Vastgelegd in 2009	5,23%	10,5%
31 maart 2020	12,50%	Vastgelegd in 2009	5,23%	10,5%
31 maart 2021	13,00%	Vastgelegd in 2009	5,23%	10,5%

Grote leveringen zijn gedeeltelijk vrijgesteld (10% van totaal)

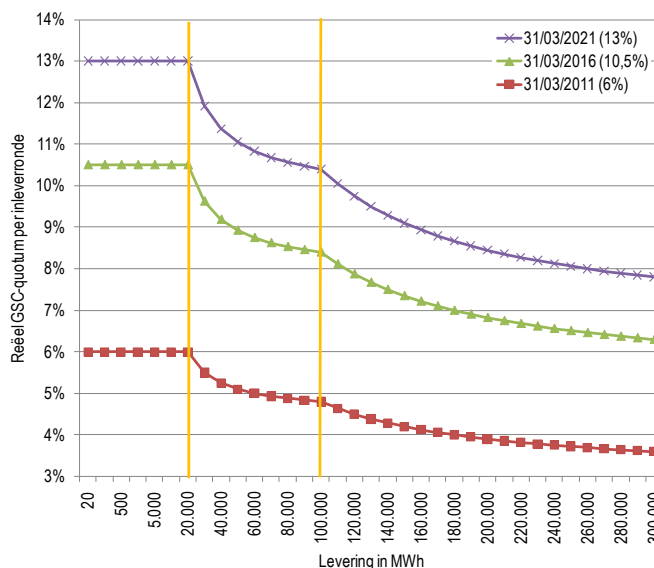
De quotumverplichting geldt vanaf leveringen na 1/1/2004 op de 'totale hoeveelheid elektriciteit uitgedrukt in MWh die in het jaar n-1 afgenomen werd op afnamepunten gelegen in het Vlaamse Gewest waarop de betrokken persoon geregistreerd stond als toegangshouder in het toegangsregister van de betrokken netbeheerder of beheerder van het transmissienet, waarbij de afname per afnamepunt wordt beperkt tot de afname tijdens de periode waarin de betrokken persoon geregistreerd stond als toegangshouder'. Deze hoeveelheid wordt verminderd met de volgende hoeveelheden:

¹³ Vlaams Parlement, Stuk 984 (2010-2011), Nr. 1.

- 1° per afnamepunt waarop in het jaar n-1 meer dan 20.000 MWh, maar minder dan 100.000 MWh elektriciteit werd afgenomen, 25 % van het verschil tussen deze afname, uitgedrukt in MWh, en 20.000 MWh, pro rata de hoeveelheid elektriciteit die werd afgenomen op het afnamepunt gedurende de periode in het jaar n-1 waarin de betrokken persoon toegangshouder was;
- 2° per afnamepunt waarop in het jaar n-1 meer dan 100.000 MWh werd afgenomen, 20.000 MWh vermeerderd met 50 % van het verschil tussen de afname, uitgedrukt in MWh, en 100.000 MWh, pro rata de hoeveelheid elektriciteit die werd afgenomen op het afnamepunt gedurende de periode in het jaar n-1 waarin de betrokken persoon toegangshouder was¹⁴.

Deze vrijstellingen voor grote leveringen impliceren dat het reëel inleverquotum voor GSC daalt als het verbruik toeneemt. De certificatenplicht heeft dus een *degressief* karakter. Naarmate het inleverquotum stijgt in de tijd, wordt de toegestane absolute vrijstelling dus ook belangrijker. In de praktijk was in 2009 zo 4,9 TWh of 10% van de elektriciteitsleveringen vrijgesteld van de certificatenplicht.

Reëel inleverquotum GSC daalt als het verbruik op het afnamepunt toeneemt

Andere vrijstellingen (5% van totaal)

De certificatenplicht rust enkel op leveringen van elektriciteit via het distributie- of transmissienet. Volgende categorieën zijn expliciet van de certificatenplicht uitgesloten:

- Leveringen die rechtstreeks gebeuren, bijvoorbeeld via directe lijnen (en private netten);
- Elektriciteit die op de site is geproduceerd en verbruikt en die dus niet via het distributie- of transmissienet wordt geleverd.
- Leveringen door de netbeheerder zelf: De netbeheerders moeten geen certificaten voorleggen voor hun “sociale” leveringen¹⁵ in het kader van de sociale openbare dienstverplichtingen.

Voor de gratis leveringen (100 kWh regeling) moeten echter wel certificaten worden voorgelegd¹⁶. Die gratis elektriciteit wordt door de leveranciers verzorgd; ze krijgen daarvoor dan

¹⁴ Art. 23 §2 van het elektriciteitsdecreet.

¹⁵ Elektriciteitsdecreet art 23: In afwijking van §2 gebeurt voor de elektriciteit die door de netbeheerders wordt geleverd aan eindafnemers de eerste en laatste voorlegging van GSC in 2003

¹⁶ Behalve als de netbeheerder de elektriciteit levert.

een financiële vergoeding van de netbeheerders (die eigenlijk de verplichting hebben tot gratis levering).

Er zijn geen exacte gegevens beschikbaar over de hoeveelheid elektriciteit die buiten de certificatenplicht valt. Hiervan kunnen bijgevolg alleen inschattingen gemaakt worden. Sinds 2004 blijkt er alvast elk jaar minder elektriciteit geleverd te zijn aan afnemers op het transmissienet. Dat is wellicht het gevolg van (nieuwe) centrales die rechtstreeks elektriciteit leveren aan afnemers en dus niet via het transmissie- of distributienet (directe lijnen en private netten). Voor lokaal geproduceerde en verbruikte elektriciteit uit HE-bronnen kan men als indicatie de GSC- en WKK-certificaten gebruiken die al gebruikt zijn als garantie van oorsprong en de netto-zelfproductie on site verbruikt uit de energiebalans van VITO. Voor de leveringen door netbeheerder zelf zijn eveneens cijfers beschikbaar. Op basis hiervan komen we tot een schatting van in totaal minstens ongeveer 15% vrijgestelde leveringen voor GSC en WKK (incl. gedeeltelijke vrijstelling grote leveringen) voor 2008¹⁷.

WKK-certificatenplicht voor leveringen aan zelfbevoorraders

De WKK-certificatenplicht rustte vroeger enkel op leveranciers. Dat impliceert dat zelfbevoorraders vrijgesteld zijn van de certificatenplicht. Zelfbevoorraders zijn energie-intensieve bedrijven die in hun stroomvoorziening voorzien door zelf elektriciteit aan te kopen, bijvoorbeeld via de hubdiensten van Elia, via een energiebeurs zoals BelPEX, Die elektriciteit wordt vervolgens via het transmissienet geleverd. Het volume van dergelijke stroomvoorziening bedroeg in 2008 999.985 MWh of 2,07% van de totale elektriciteitslevering in Vlaanderen en 12,38% van de totale leveringen via het transmissienet in Vlaanderen. Tessenderlo Chemie bv. is een zelfbevoorrader. De WKK-certificatenplicht werd intussen uitgebreid tot de zelfbevoorraders.

VREG-certificatendatabank, verbonden met Belpex GCE

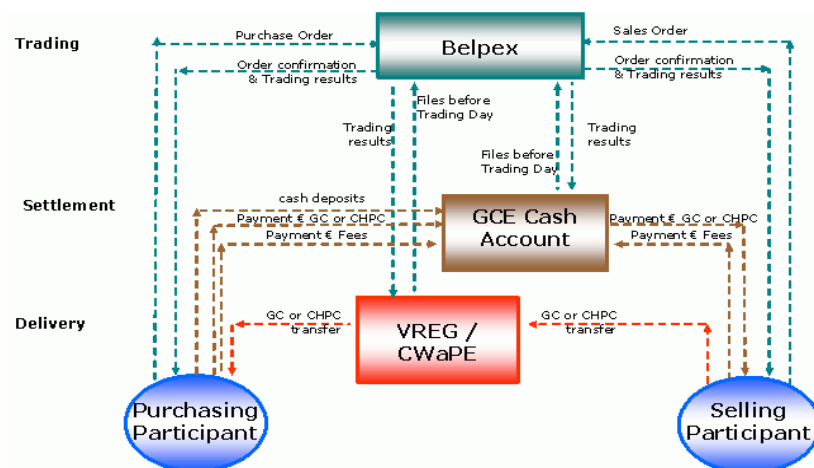
De bilaterale verkopen worden geregistreerd in de VREG-certificatendatabank (CMO-databank – Central Monitoring Office). De gegevens over deze handelstransacties vormen de basis voor de marktstatistieken die de VREG opmaakt.

Verder is er de Belpex Green Certificates Exchange, een elektronisch beursplatform voor de verhandeling van groenestroom- en warmtekrachtcertificaten, dat sedert 10 maart 2009 werkt voor de Vlaamse markt¹⁸. De lancering van dit platform is het resultaat van de samenwerking van de VREG met BelPEX, alsook met de sectororganisaties Edora, ODE en, Cogen Vlaanderen. Het was de bedoeling om met de beurshandel via een grotere transparantie, anonieme handel en bredere marktconsultatie (t.o.v. de meestal bilaterale handel vandaag) de prijsvorming en handelsmogelijkheden verbeteren, hetgeen zou moeten leiden tot een beter investeringsklimaat voor hernieuwbare energie en WKK (zie verder onder werking in de praktijk).

¹⁷ Het zou goed zijn moesten VREG/VITO/Elia een historisch overzicht publiceren van de certificaatplichtige leveringen (opgesplitst naar distributie- en transmissienet) en de verhouding tussen certificaat- en niet-certificaatplichtige leveringen. Idem voor de hoeveelheid elektriciteit en niet-hernieuwbare energie die lokaal wordt geproduceerd en voor de hoeveelheid die lokaal wordt verbruikt. Idem voor het aantal GSC die werden uitgereikt, ongeacht of ze bruikbaar zijn voor de certificatenplicht.

¹⁸ De aandeelhouders van Belpex zijn de Belgische transmissienetbeheerder Elia, de Nederlandse energiebeurs APX, de Franse energiebeurs Powernext, de Nederlandse transmissienetbeheerder TenneT en de Franse transmissienetbeheerder RTE. Elia is de meerderheidsaandeelhouder met een deelname van 60%. APX, Powernext, TenneT en RTE hebben elk een deelname van 10%.

Werking Belpex

2.4. Indiening van certificaten, boete en opkoopplicht

Niet alle toegekende certificaten zijn aanvaardbaar voor de certificatenverplichting

Niet alle certificaten kunnen door de leveranciers worden gebruikt om te voldoen aan hun certificatenverplichting. De aanvaardbare certificaten moeten voldoen aan volgende voorwaarden:

- toegekend door de VREG en nog niet in het buitenland gebruikt.
- toegekend voor de productie van elektriciteit uit een van de HE-bronnen waarvoor GSC kunnen worden toegekend (cf. supra).
- Niet ouder dan vijf jaar: certificaten kunnen ingediend worden voor het jaar van productie en vijf jaar nadien (banking). Lenen (borrowing) is niet toegestaan.
- Niet alle certificaten voor de bijstook van biomassa in omgebouwde steenkoolcentrales zijn voor de certificatenplicht aanvaardbaar (zgn. banding)¹⁹. Sedert 1/1/2010 geldt dat tot 60% bijstook slechts de helft van de certificaten aanvaardbaar zijn. De certificaten voor de bijstook van het deel meer dan 60% komen wel volledig in aanmerking voor de certificatenplicht. Enkel voor 100% biomassa-installaties zijn alle certificaten aanvaardbaar²⁰.

Voor organisch-biologische grondstoffen zijn de criteria voor de aanvaardbaarheid van GSC strenger dan de criteria voor toekenning. Met betrekking tot houtstromen zijn de voorwaarden in mei 2007 verstrengd voor nieuwe installaties waarvoor een stedenbouwkundige en milieuvergunningaanvraag werd ingediend na 1 juni 2007; zij zullen enkel aanvaardbare certificaten krijgen indien het gaat om korte-omloophout en houtstromen die niet kunnen gebruikt worden als industriële grondstof of afvalhout (dat niet recycleerbaar is en verwerkt wordt volgens het sectorale uitvoeringsplan).

¹⁹ 'Banding' slaat op de praktijk in een aantal landen om meer of minder dan één certificaat per kWh toe te kennen voor specifieke bronnen en technologieën.

²⁰ De Vlaamse regering diende in februari 2011 een ontwerpdecreet in het Vlaams parlement in met een wijziging van deze regeling. In steenkoolcentrales die in de toekomst worden omgebouwd om volledig op biomassa te draaien, is voor de groenestroomproductie tot 60% de helft van de uitgereikte groenestroomcertificaten aanvaardbaar voor de certificatenverplichting, terwijl deze uitgereikt voor de groenestroomproductie vanaf 60% en hoger allemaal aanvaardbaar zijn. Bovendien wordt een aparte regeling voorzien voor de ombouw – gestart in 2010 - van een voormalige kolencentrale tot 100% biomassa, meer bepaald voor de ombouw van Rodenhuize 4 tot een 100% biomassacentrale (Max Green project: joint venture van Electrabel en Ackermans & van Haaren). De bewuste centrale zal 89% van de certificaten krijgen, tien jaar lang. Vlaams Parlement, Stuk 984 (2010-2011), Nr. 1.

GSC voor de energetische valorisatie van biomassa-afval dat wordt ingevoerd, komen slechts in aanmerking om te voldoen aan de certificatenverplichting als OVAM dat geattesteerd heeft. OVAM onderzoekt daartoe per biomassastroom de recyclagemogelijkheden; de bepalingen van de Verordening (EEG) 259/93 inzake toezicht en controle op de overbrenging van afvalstoffen; of de verbranding niet in strijd is met de bepalingen inzake verbrandingsverboden (VLAREA) en de geldende uitvoeringsplannen; de vergunningstoestand van de bestemming; de overeenstemming van de verbranding van de afvalstroom met de goedgekeurde "Inventaris Biomassa" van de OVAM en het afvalbeleid van het land van herkomst. Bij de behandeling van een aanvraag tot GSC vraagt de VREG indien nodig advies aan de OVAM om na te gaan of de gebruikte grondstoffen vallen onder de criteria voor aanvaardbaarheid.

Na inlevering voor quotum is GvO niet meer bruikbaar

De dubbele functie van GSC (voor de certificatenplicht en als garantie van oorsprong) impliceert in de Vlaamse praktijk een volgorde van gebruik. Eerst komt het gebruik van het certificaat als garantie van oorsprong, daarna pas de inlevering voor de certificatenplicht. Omgekeerd kan niet: een certificaat dat gebruikt is voor de certificatenplicht kan niet meer hier, noch elders, als garantie van oorsprong gebruikt worden. Op deze manier wil men dubbele steun, hier en in het buitenland, vermijden en wil men vermijden dat een buitenlandse consument geniet van groene stroom die in Vlaanderen gesubsidieerd werd.

In de toekomst zal in het kader van de omzetting van de derde richtlijn hernieuwbare energie de levensduur van garanties van oorsprong worden beperkt tot één jaar (in plaats van vijf jaar). Er wordt een overgangsregeling voorzien voor garanties van oorsprong die uitgereikt zijn vóór 1 januari 2011. Die zullen in het Vlaamse Gewest voorgelegd kunnen worden als garantie van oorsprong tot vijf jaar na de toekenning ervan. Ze mogen niet meer uitgevoerd worden buiten het Vlaamse Gewest na 1 januari 2012, zodat ze niet meer dan 1 jaar oud kunnen zijn.

Geen gebruik federale of 'buitenlandse' certificaten voor certificatenplicht

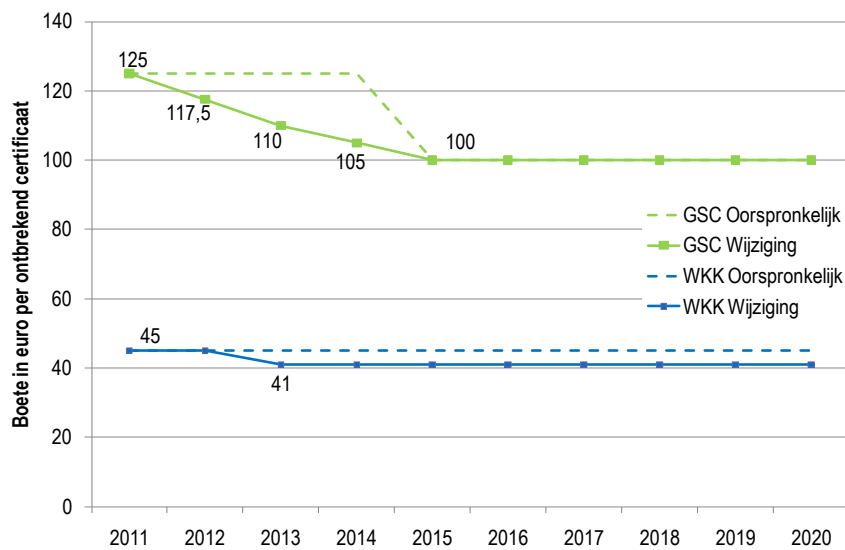
Hoewel het aanvankelijk bij de introductie van het GSC-systeem de intentie was om samen te werken met Wallonië en Brussel om certificaten uitwisselbaar te maken, is de uitwisselbaarheid van certificaten voor de certificaten er nooit gekomen. Wel kunnen garanties van oorsprong van buiten Vlaanderen gebruikt worden als bewijs voor de verkoop van groene stroom aan eindverbruikers.

Boetes voor te weinig ingediende certificaten

Voor elk certificaat dat te weinig wordt ingediend, legt de VREG een boete op. De opbrengsten van deze boetes gaan naar het Energiefonds. De boete voor een ontbrekend *groenestroomcertificaat* bedroeg aanvankelijk € 50 voor de inle verronde van 31/3/2002, € 75 euro voor de ronde van 31/3/2003, € 100 voor de ronde van 31/03/2004 en 125 euro vanaf de inle verronde van 31/3/2005. Vanaf de inle verronde van 31/3/2015 zal de boete weer dalen naar 100 euro. In een recent ontwerpdecreet²¹ heeft de Vlaamse regering voorgesteld om de boetebedragen versneld te laten dalen (zie tabel en figuur). Dit voorstel is nog niet definitief. De boete voor een ontbrekend *WKK-certificaat* bedraagt 45 euro. Het recente ontwerpdecreet stelt voor om dit boetebedrag te verlagen naar 41 euro per ontbrekend certificaat.

²¹ Eerst in een amendement op het programmadecreet (november 2010), dat uiteindelijk niet werd ingediend in het Vlaams parlement, maar wer opgenomen in een afzonderlijk ontwerp van decreet. Vlaams Parlement, Stuk 984 (2010-2011), Nr. 1.

Voorgestelde aanpassing boetebedragen (€ per ontbrekend certificaat) 2010²²

Distributienetbeheerders hebben opkoopplicht aan minimumprijs

Bij de introductie van het GSC-systeem was er weinig technologische differentiatie voorzien. Nadien groeide het besef dat meer differentiatie nodig was. Dit trachtte men in 2004 op te vangen met gedifferentieerde minimumprijzen. Concreet bepaalt artikel 25ter van het Elektriciteitsdecreet dat distributienetbeheerders een minimumsteun moeten toekennen voor de productie van elektriciteit uit HE-bronnen die is opgewekt in installaties aangesloten op hun net, voorzover de producent daarom verzoekt. De aankoopverplichting aan de minimumwaarde geldt niet voor installaties aangesloten op het transmissienet.

Concreet maakt de producent in ruil voor de minimumsteun aan de netbeheerder een groenestroomcertificaat over. Groenestroomproducenten kunnen deze minimumwaarde laten vastleggen in een contract met de distributienetbeheerder. Hiervoor werd een 'Model van overeenkomst voor groenestroom' opgemaakt²³. Op deze manier kan een investeerder de onzekerheid vermijden die verbonden is aan het feit dat de decreetgever de minimumsteun kan aanpassen. De netbeheerders kunnen op hun beurt de aangekochte GSC op regelmatige tijdstippen op de markt brengen om de kosten verbonden aan deze aankoopverplichting van groenestroomcertificaten voor een deel te recupereren. De overige kosten rekenen de distributienetbeheerders door in hun tarieven. Die aankoopverplichting kan bij een ongelijke uitbouw van de hernieuwbare energieproductiecapaciteit leiden tot een verschillende impact op de tarieven van de verschillende distributienetbeheerders. Daarom werd voorzien in een *solidariseringsmechanisme* van de kosten tussen de netbeheerders²⁴. Na afloop van de aankoopverplichting (zie looptijden) kunnen de HE-producenten de gegenereerde certificaten op de markt verkopen. De Vlaamse overheid sloot hierover een 'Energiebeleidsovereenkomst ter ondersteuning van de groenestroomproductie' met de distributienetbeheerders.

²² Voorstel VR februari 2011

²³ www.energiesparen.be

²⁴ Vanaf het jaar 2010 verrekenen de netbeheerders (met uitzondering van Elia) jaarlijks in het jaar n onderling de kost van de minimumsteun in verhouding tot de hoeveelheden verdeelde elektriciteit in het jaar n-1. De te verdelen kost wordt per netbeheerder beperkt tot een percentage van het totaal budget van de distributievergoeding voor laagspanning, dat overeenstemt met het aandeel dat de kost van de verplichting voor alle betrokken netbeheerders samen vertegenwoordigt in het totale distributiebudget, plus 5.

Minimumsteun PV

		Looptijd (jaar)	Decreet (5/5/2009) (€/MWh)	Nieuw voorstel VR (feb 2010) (€/MWh)		
				PV < 1 MWp	PV > 1 MWp >50% zelfver- bruik	PV > 1 MWp <50% zelfverbruik
Voor 1.1.2010		20	450	450	450	450
2010		20	350	350	350	350
2011	Vanaf 1.4.2011	20	330	330	330	330
	1.7.2011			300	240	240
	1.10.2011			270	240	150
2012	1.1.2012	20	310	250	150	90
	1.4.2012			230	150	90
	1.7.2012			210	125	90
	1.10.2012			210	125	90
2013		15	290	190	90	90
2014		15	250	150	90	90
2015		15	210	110	90	90
2016		15	170	90	90	90
2017		15	130	90	90	90
2018		15	90	90	90	90

Minimumsteun andere installaties

	Minimumsteun per MWh (huidige regeling)		Minimumsteun per MWh (voorstel VR dec 2010)	Looptijd na inge- bruikname
	Installaties in ge- bruik genomen voor 1.1.2010	Installaties in ge- bruik genomen na 1.1.2010	Installaties in ge- bruik genomen na 1.1.2010	
waterkracht, getijden- en golfslagenergie en aardwarmte	95 euro	90 euro	90 euro	10 jaar
windenergie op land	80 euro	90 euro	90 euro	10 jaar
organisch-biologische stoffen waarbij al dan niet co-verbranding wordt toegepast	80 euro	Zie hieronder	Zie hieronder	10 jaar
vergisting van organisch-biologische stoffen in stortplaatsen, en voor het organisch- biologisch deel van restafval	80 euro	Zie hieronder	Zie hieronder	10 jaar
vaste of vloeibare biomassa, biomassa-afval en biogas, voor zover deze niet hieronder vermeld worden	Zie hierboven	90 euro	90 euro; 120 euro vanaf 1/1/2012 voor biogas	10 jaar
stortgas, biogas uit vergisting van afval- water(zuiveringsslib) of rioolwaterzuive- ring(sslib) en verbranding van restafval	Zie hierboven	60 euro	60 euro	10 jaar
Andere technieken		60 euro	31 euro	10 jaar
WKK	27 euro	27 euro	31 euro	10 jaar

De hoogte van de minimumsteun (steunbedrag, looptijd) is afhankelijk van de gebruikte technologie en gebeurt op basis van de zgn. 'onrendabele toppen'-berekening²⁵. De onrendabele top van een investering is het productieafhankelijk gedeelte van de inkomsten dat nodig is om de nettocontante waarde van een investering op nul te doen uitkomen. Volgens het energiedecreet moeten die onrendabele toppen om de drie jaar geëvalueerd worden zo-

²⁵ Subsidiëring op basis van de zgn. 'onrendabele top' houdt in dat de hoogte van de steun afhankelijk gemaakt wordt van de rendabiliteit van de installaties. De onrendabele top wordt dan gedefinieerd als het productieafhankelijke gedeelte van de inkomsten dat nodig is om de netto contante waarde van een investering op nul te doen uitkomen. Het concept onrendabele top wordt ook in andere beleidsdomeinen gebruikt. In de woningsector bijvoorbeeld slaat het op het verschil tussen de investeringskosten en de netto contante waarde van geprojecteerde huuropbrengsten en uitgaven voor onderhoud, beheer e.d.

dat voor nieuwe productie-installaties de benodigde minimumsteun kan worden vastgelegd. VITO werd tot nu toe steeds belast met de berekening van de onrendabele toppen²⁶.

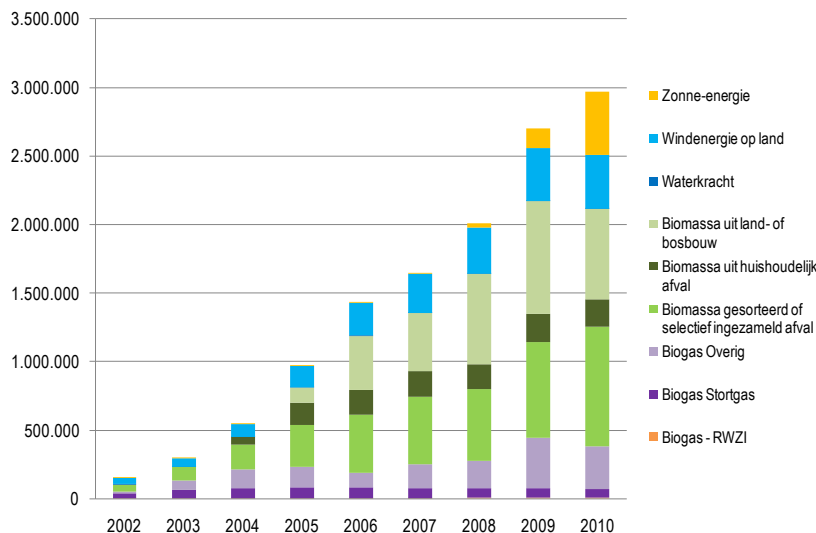
3. Werking van het SGC- en WKC-systeem in de praktijk

3.1. Toekenning van certificaten

Forse stijging toegekende GSC sinds 2002

Het aantal toegekende GSC is sinds 2002 fors gestegen. Opmerkelijk is de zeer sterke toename van het aantal uitgereikte certificaten voor zonne-energie. Het gaat in 2010 om meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2009. Het aandeel zonne-energie is hierdoor voor het eerst groter dan het aandeel windenergie op land. Het merendeel van de toegekende GSC gaat evenwel naar biomassaprojecten en biogasprojecten, samen goed voor 71% van de toegekende certificaten in 2010. Windturbines op het land ontvingen 13% van de toegekende GSC en fotovoltaïsche zonnepanelen 16%.

Aantal toegekende certificaten (bruikbaar voor certificatenplicht)²⁷

Onduidelijkheid over toekenning van niet-aanvaardbare certificaten

In de VREG-statistieken worden enkel certificaten opgenomen die aanvaardbaar zijn voor de certificatenverplichting. Dat wil zeggen dat er geen zicht is op de certificaten die worden toegekend, maar die niet aanvaardbaar zijn voor de certificatenverplichting. Gegevens over de aanvaardbare certificaten geven m.a.w. informatie over de realisatie van het quotum, maar zijn geen indicatie van de groenestroomproductie (cf. infra).

Marktmacht aan de aanbodzijde

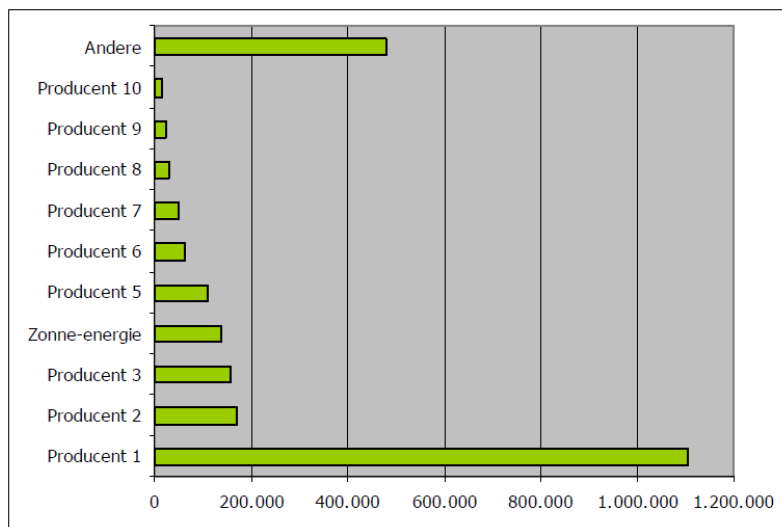
Het merendeel van alle toegekende certificaten wordt aan één groenestroomproducent toegekend. In 2009 was het zelfs zo dat de grootste producent meer dan de helft van de certificaten ontving of dus meer dan alle andere producenten samen. Dat wil zeggen dat er een

²⁶ Moorkens, I., Vangeel, S., Vos, D. (2010). Onrendabele toppen van duurzame elektriciteitsopties 2010. VITO. Onrendabele toppen van duurzame elektriciteitsopties in Vlaanderen, I. Moorkens, e.a., VITO, 2006/IMS/R/185, juni 2006.

²⁷ VREG, website, stand van zaken 31/1/2011, geraadpleegd op 21/2/2011.

behoorlijke concentratie bestaat op de *aanbodzijde* van de GSC-markt is, met implicaties voor de concurrentie en de marktmacht. De HHI-index bedroeg in 2006 1.899 (vanaf 1.800 spreekt men van een sterk geconcentreerde markt)²⁸. Ook de distributienetbeheerders, die de certificaten afkomstig van zonnepanelen opkopen, nemen een steeds belangrijker plaats in op de markt voor groenestroomcertificaten. De geaggregeerde productie van zonne-energie zou in 2009 al goed geweest zijn voor de 4de plaats in de top 10. De concentratie op de WKK-certificatenmarkt is veel minder groot.

Spreiding groenestroom- en WKK-certificaten over ontvangers (2009)²⁹

3.2. Handel: bilateraal en via Belpex

Opstart certificatenhandel verliep traag, 2/3 wordt wellicht nooit verhandeld

Na de inwerkingtreding van het GSC-systeem op 1/1/2002 kwamen de eerste handelstransacties pas in november 2002 tot stand. Nadien steeg het handelsvolume geleidelijk (zie figuur). Vanaf 2006 zijn de GSC ook bruikbaar als garantie van oorsprong (GVO) voor elektriciteit die in het net wordt geïnjecteerd en is er dus een onderscheid tussen handel in GSC met en zonder garantie van oorsprong.

Deze verhandelde hoeveelheid GSC is slechts een beperkte fractie van het aantal in te leveren certificaten. Doordat een aantal van de certificaatgerechtigde partijen (producenten van stroom op basis van WKK en/of hernieuwbare energie) ook certificaatplichtig zijn (omdat ze ook actief zijn als leverancier van elektriciteit in Vlaanderen), wordt immers een deel van de uitgereikte certificaten nooit verhandeld maar opgespaard om te voldoen aan eigen certificatenverplichting (of om over te dragen naar een volgend jaar). Voor certificaten zonder GVO schommelt de verhouding tussen 22% en 50%; voor certificaten met GVO tussen 26% en 70% (zie tabel). Dit wil zeggen dat voor bepaalde inleverrondes 2/3^e van de certificaten niet verhandeld werd en dus bij de groenestroomproducent bleef, die ook elektriciteitsleverancier is en dus certificaatplichtig is. De handelscijfers overschatten trouwens de marktwerking omdat eenzelfde certificaat meer dan een keer verhandeld kan worden. Daarenboven moet op-

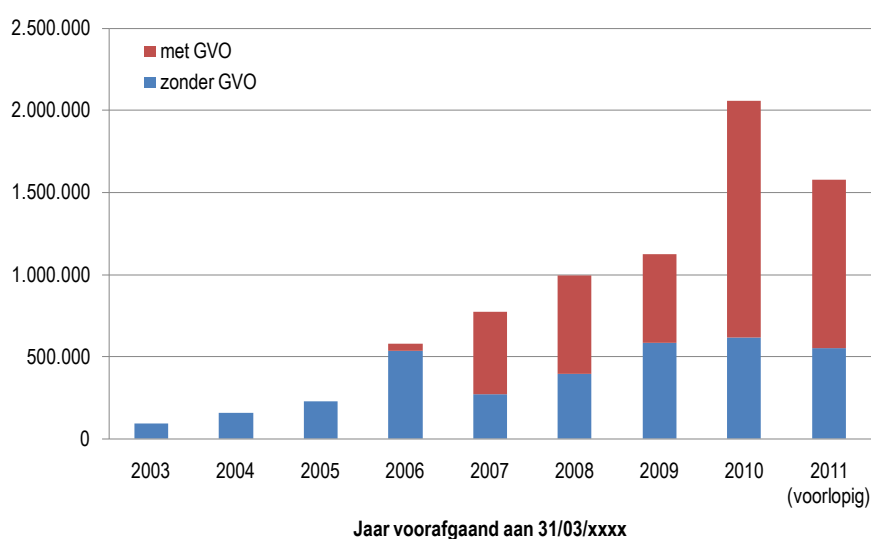
²⁸ De Herfindahl-Hirschman index (HHI) wordt vaak gebruikt als maatstaf voor de concentratiegraad in een bedrijfstak en baseert zich op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders. De HHI ligt tussen 0 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). Een HHI onder de 1.800 wordt als aangewezen beschouwd, terwijl een HHI boven de 2.500 op zware risico's voor de marktwerking wijst. De HHI van de Vlaamse elektriciteitsmarkt schommelt de afgelopen jaren rond 5.000 VRIND 2010, verwijzend naar VREG.

²⁹ VREG, analyse van de Vlaamse certificatenmarkt 2009. Nieuwsbrief 11 maart 2010.

gemerkt worden dat traders als tussenpersoon werken op de GSC-markt: niet alle verhandelde volumes zijn dus onmiddellijk bedoeld om te voldoen aan de certificatenverplichting.

Kleinere of alleenstaande producenten spelen in de praktijk weinig of niet in op het ondersteuningssysteem gebaseerd op een certificatenmarkt. De inspanning om elektriciteitsleveranciers te contacteren voor de verkoop van certificaten om een prijs te onderhandelen en om de verkoop administratief te verwerken, is waarschijnlijk te groot in verhouding tot het bedrag waarover het uiteindelijk gaat. Zij werken liever via langetermijncontracten, die ook meer zekerheid bieden dan de certificatenmarkt. In de praktijk zijn ook aggregatoren of handelaars in opmars die als tussenpersoon optreden tussen de eigenaars van HE- en WKK-installaties en elektriciteitsleveranciers. Deze aggregatoren zijn nu al actief in het marktsegment van de grotere WKK's, bijvoorbeeld in de tuinbouwsector. Wel maakt een extra tussenpersoon het systeem duurder.

Handel in GSC per inleverronde³⁰

Handel in GSC per inleverronde tot 1/1/2011

	Verhandelde certificaten in jaar voor 31/03/xxxx		aantal in te leveren certificaten op 31/03/xxxx	Verhandelde certificaten /aantal in te leveren certificaten	
	zonder GVO	met GVO		zonder GVO	met GVO
2003	94.645	0	313.192	30%	0%
2004	158.713	0	409.959	39%	0%
2005	226.505	0	850.960	27%	0%
2006	535.448	42.944	1.061.176	50%	4%
2007	274.352	500.646	1.269.650	22%	39%
2008	395.522	602.375	1.596.003	25%	38%
2009	585.441	540.954	2.077.894	28%	26%
2010	615.783	1.443.214	2.073.201	30%	70%
2011	554.890	1.022.679	2.543.663	22%	40%

Marktmacht bij de kopers van certificaten is groot

Door de concentratie op de elektriciteitsmarkt (69% van de leveringen op het distributienet gebeuren door de dominante speler) zijn ook de kopers van certificaten erg geconcentreerd. Er is dus een beperkt aantal grote vragers van certificaten met een grote inleverplicht (maar

³⁰ VREG statistieken 'aantal verhandelde GSC en gemiddelde prijs, 31/1/2011, geraadpleegd op VREG-website op 21/2/2011.

vaak onvoldoende eigen certificaten) en bijgevolg veel marktmacht tegenover een aanbod van certificaten dat sterker verspreid zit (cf. supra). De HHI-index aan de *koperszijde* bedroeg in 2008 3.860 (vanaf 1.800 spreekt men van een geconcentreerde markt, met gevaar van marktmacht).

De grote vragers van certificaten hebben een goed zicht op de evoluties op de markt en kunnen actief hun certificatenportfolio beheren³¹. Zij zijn in staat lange termijn aankoopcontracten af te sluiten met aanbieders van certificaten aan een prijs die lager is dan de gemiddelde handelsprijs³². Deze aanbieders zijn vooral geïnteresseerd in voldoende cash-flow om hun geleend kapitaal te betalen en staan dus onder druk om hun certificaten te verkopen. Tegenover die grote spelers staan de kleinere, nieuwe elektriciteitsleveranciers die de marktveranderingen ondergaan.

Vooraf bilaterale handel (OTC – over the counter) via lange termijn contracten

De handel in GSC die er is, gebeurt in hoofdzaak of in sommige periodes vrijwel uitsluitend 'OTC' of 'over the counter'. Dat wil zeggen dat aanbieders van GSC (groenestroomproducenten) en vragers (electriciteitsleveranciers, zelfleveranciers of traders) individueel contact zoeken en bilateraal transacties afsluiten. De VREG publiceert op haar website lijsten van potentiële GSC-verkopers en potentiële GSC-kopers³³.

Er zijn heel wat aanwijzingen (zie verder) dat een groot aandeel van de groenestroom- en WKK-certificaten verkocht worden via langetermijncontracten, waarmee vooral de verkopers zoeken naar enige zekerheid omtrent afzet en prijs. Dat gebeurt ook onder impuls van de banken en financieringsinstellingen, die minder vertrouwen hebben in de marktprijzen van certificaten en voor de afbetaling vooral gedurende de eerste jaren van HE-projecten wensen terug te vallen op de grotere zekerheid die langetermijncontracten kunnen bieden³⁴.

Over deze OTC zijn er geen gekwantificeerde gegevens beschikbaar. Nochtans zou de VREG op basis van de certificatenbank kunnen nagaan in welke mate de geregistreerde handelstransacties tussen dezelfde partners plaatsvinden en tegen dezelfde prijzen. In elk geval is de OTC-markt verre van ideaal door de aanwezige marktmacht.

Belpex kan het gebrek aan marktwerking niet oplossen

De VREG gelooft sterk in BelPEX GCE als nieuw beursplatform om te komen tot meer transparantie en een betere handel in certificaten³⁵ waarmee het gebrek aan marktwerking kan worden opgevangen³⁶. Dit moet leiden tot lagere prijzen, voor de certificaten en lagere kosten die leveranciers kunnen aanrekenen aan hun klanten. Begin 2009 werden voor het eerst

³¹ Presentatie Dirk Vanevercooren, VREG, TradinginGreen-and CHP-certificats, BelPEX GCE, 11 februari2009. www.belpex.be/uploads/media/VREG_-_market_statistics_01.pdf

³² Presentatie VREG, TradinginGreen-and CHP-certificats, BelPEX GCE, 11 februari2009. www.belpex.be/uploads/media/VREG_-_market_statistics_01.pdf

³³ http://www.vreg.be/nl/06_sector/04_groenestroomproducenten/04_handelenprijs/02_kopers.asp en http://www.vreg.be/nl/06_sector/04_groenestroomproducenten/04_handelenprijs/04_verkopers.asp.

³⁴ Die zekerheid kan echter relatief zijn, in het geval de afgesproken prijs in het contract een vast % is van de boeteprijs, en de boeteprijs wordt gewijzigd zoals in het verleden al is gebeurd, en nu opnieuw door de Vlaamse regering wordt voorgesteld (cf. supra).

³⁵ "BelPEX biedt een opportuniteit aan de ondernemingen actief in de productie van groene energie en/of op basis van WKK en aan energieleveranciers met een quatumverplichting inzake groenestroom- en/of warmtekrachtcertificaten. Dit initiatief bevordert de openheid en transparantie op de certificatenmarkt en vergemakkelijkt de markttoegang voor nieuwe spelers en hernieuwbare energieproducten" (uit Persmededeling van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Electriciteits- en Gasmarkt van 25 mei 2009 met betrekking tot de voorstelling van het VREG Jaarverslag 2008).

³⁶ VREG Marktrapport 2009.

groenestroom- en warmtekrachtcertificaten verhandeld op de GCE. Maar de volumes zijn zeer beperkt³⁷ en in sommige periodes is er zelfs helemaal geen handel geweest (zie tabel).

De VREG wijdt dit aan de sterke terugval van de vraag naar certificaten door de economische crisis in 2009³⁸. Een andere en belangrijker reden is wellicht dat Belpex de marktmacht aan de koperszijde niet beïnvloedt en zo de verwachting op een betere marktwerking op de certificatenmarkt nooit zelf zal kunnen waarmaken. Anonimiteit in de transacties lost immers dit probleem van marktmacht niet op. De certificatenbeurs is onvoldoende liquide om tot een goede marktwerking te komen³⁹. Bovendien zijn er ook hoge drempels om toe te treden en hoge kosten voor de verhandeling van certificaten⁴⁰.

Handel op de Vlaamse BelPEX GCE markt⁴¹

2011			2010			2009		
datum	Aantal GSC	Prijs	datum	Aantal GSC	Prijs	datum	Aantal GSC	Prijs
9/02/2011	Cancelled	Cancelled	8/12/2010	897	82 Eur	16/12/2009	500	84 Eur
12/01/2011	11	79,3 Eur	17/11/2010	96	80 Eur	18/11/2009	500	82 Eur
			13/10/2010	0	Undefined	14/10/2009	0	Undefined
			15/09/2010	Cancelled	Cancelled	16/09/2009	1750	86 Eur
			16/06/2010	2000	86,25 Eur	26/08/2009	250	86 Eur
			19/05/2010	1350	86,25 Eur	17/06/2009	250	86,8 Eur
			21/04/2010	1200	85,75 Eur	20/05/2009	800	86 Eur
			10/03/2010	1150	85,5 Eur	6/05/2009	1000	85,45 Eur
			10/02/2010	1900	85 Eur			
			13/01/2010	750	84,15 Eur			

3.3. Prijzen en marktwerking

Prijzen kunnen gevoelig afwijken van gemiddelde

De gemiddelde marktprijs van de GSC, die de VREG maandelijks publiceert om de markt enige referentie te bieden, blijkt vrij stabiel te zijn en schommelt sedert 2005 rond 108-109 euro (met de laatste maanden een lichte daling, wellicht als anticipatie op de verwachte lagere boeteprijs in de toekomst, zie verder)⁴². Dit is een gemiddelde van vastgestelde prijzen bij bilaterale handel. Die prijzen kunnen evenwel sterk uiteenlopen. De VREG stelt sinds 2008 gegevens ter beschikking over de spreiding van de vastgestelde prijzen. Daaruit blijkt dat de prijzen van de verhandelde certificaten in 2009 schommelden tussen 88 en 119 euro, respectievelijk 81% en 110% van de gemiddelde marktprijs (voor certificaten met en zonder garanties van oorsprong) van 108 euro⁴³. 16% van de verhandelde certificaten werd verhan-

³⁷ Vergelijk het aantal verhandelde GSC in de tabel met het totaal aantal toegekende certificaten van bijna 3 mio in 2010.

³⁸ VREG ondernemingsplan 2011.

³⁹ Trends, 24/10/2008. GSC kosten Vlaanderen 500 miljoen euro te veel. <http://trends.nnews.be/nl/economie/nieuws/beleid/GSC-kosten-vlaanderen-500-miljoen-euro-te-veel/article-1194633345697.htm>

⁴⁰ "Entrance Fee: 500 EUR; Annual fixed membership Fee: 1000 EUR; Variable operational Fee: 0,45 EUR/Tradable Instrument sold or purchased; Single set up Fee as of the fourth additional Authorized User, per additional Authorized User: 50 EUR".

⁴¹ <http://www.belpexgce.be/Public/Content.aspx>

⁴² Voor de warmtekrachtcertificaten schommelden de vastgestelde prijzen tussen 31 en 44€ per WKC.

⁴³ VREG, marktrapport 2009.

deld aan de gemiddelde marktprijs, 30% werd verhandeld aan prijzen die meer dan 5% afwijken van deze gemiddelde marktprijs⁴⁴. Er is dus duidelijk niet één marktprijs voor GSC.

Veel hangt af van wat in de bilaterale handel en de bijhorende langetermijncontracten is afgesproken. Dat kan verschillen als gevolg van de omvang van betrokken volumes, de duur van de contracten, e.d. Blijkbaar zijn verkopers in ruil voor de zekerheid van een lange termijn contract bereid om lagere prijzen voor hun certificaten te aanvaarden. Omgekeerd zijn bepaalde verkopers er blijkbaar ook in geslaagd om in verhouding tot de marktprijs vrij hoge verkoopprijzen te bedingen. De vaststelling dat de minimum en maximumprijzen door de jaren heen weinig evolueren, bevestigt dat het gaat over prijzen die tot stand kwamen als gevolg van contracten met een looptijd van een jaar of meer en aan een vastgelegde prijs.

Wat het patroon van de verkopen betreft, kan worden vastgesteld dat deze verkopen zich meer gelijkmatig beginnen te spreiden over het jaar. De traditionele piek in het aantal verhandelde certificaten, net voor de uiterste datum voor de inlevering van certificaten op 31 maart van elk jaar, wordt minder uitgesproken. Dit heeft te maken met het feit dat de garantie van oorsprong, die ook aanwezig is op het certificaat als de stroom op het net wordt gezet, vaak niet door dezelfde marktpartij wordt gebruikt. Aangezien de wetgeving een volgorde oplegt voor het gebruik (eerst de garantie van oorsprong, en vervolgens het quotumcertificaat) en de garanties van oorsprong op maandbasis moeten worden voorgelegd om de groene leveringen te dekken, krijgt de handel in certificaten een meer continu karakter.

Certificaten met GvO vaak goedkoper dan certificaten zonder GvO

In principe zou een certificaat met een garantie van oorsprong duurder moeten zijn dan een certificaat zonder garantie van oorsprong. Dat blijkt echter niet het geval te zijn, wel in tegendeel. Sinds 2006 was de gemiddelde jaarprijs van een certificaat met garantie van oorsprong lager dan die zonder garantie van oorsprong en dit telkens tijdens de periodes voorafgaand aan de inlevermomenten op 31 maart.

Prijzen GSC met en zonder GvO op bilaterale handel per inleverperiode⁴⁵

Periode voorafgaand aan inlevermoment op	zonder GVO	met GVO
31/03/2003	73,85	
31/03/2004	91,57	
31/03/2005	109,01	
31/03/2006	110,30	111,58
31/03/2007	109,19	109,17
31/03/2008	109,06	108,81
31/03/2009	109,36	106,72
31/03/2010	108,28	106,93
31/03/2011	106,89	105,99

De VREG wijt dit aan een gebrek aan transparantie als gevolg van het feit dat de twee functies van het certificaat (certificaten voor quotumverplichting en certificaten als garanties van oorsprong) niet gescheiden zijn⁴⁶. Met name wijst de VREG op drie nadelen verbonden aan het feit dat hetzelfde certificaat momenteel twee functies heeft, nl. steunbewijs en stroometiket (garantie van oorsprong).

- Het aantal administratieve handelingen wordt onnodig opgedreven. Aangezien beide functies voor verschillende doeleinden worden gebruikt, gebeurt het vaak dat deze twee functies worden gebruikt door verschillende partijen. De partij die enkel de GvO wenst te gebruiken, dient het certificaat inclusief steunbewijs en stroometiket aan te

⁴⁴ Ingeschat op basis van figuur 22 in het Marktrapport 2009 van de VREG. Ongeveer 390.000 certificaten van de 1.293.952 verhandelde certificaten in 2009 werden verhandeld aan een prijs lager dan 102 euro of hoger dan 113 euro.

⁴⁵ www.vreg.be: Statistieken 1/1/2011 'Aantal verhandelde GSC en gemiddelde prijs.

⁴⁶ VREG, marktrapport 2009. VREG ondernemingsplan 2011

kopen, en moet vervolgens het certificaat zonder stroometiket opnieuw verkopen aan een certificaatplichtige partij.

- De huidige regelgeving legt een volgorde van gebruik van beide functies op (eerst GvO, dan inlevering voor certificatenplicht). Dit verkleint de liquiditeit in de markt en bemoeilijkt een vlotte handel.
- Kleinere producenten ervaren vaak dat de functie van GvO geen financiële waarde krijgt. Door de marktmacht van grote partijen zijn ze vaak gebonden in een contract dat een waarde geeft aan het steuncertificaat waarbij de functie van stroometiket geen transparante waarde krijgt.

Om die reden heeft de VREG opnieuw aangekondigd een voorstel te zullen uitwerken voor de ont koppeling van GSC en WKC in telkens twee verschillende certificaten met afzonderlijke functies.

Prijzen zijn gelieerd aan boeteprijs

De geldende boeteprijs voor ontbrekende certificaten fungeert als een maximum voor de certificaatprijs. De jongste jaren schommelt de gemiddelde prijs van de verhandelde GSC rond 87% van de boeteprijs (zie tabel en figuur). De laatste maanden is een lichte daling van de certificaatprijs merkbaar, wellicht als anticipatie op de verwachte lagere boeteprijs in de toekomst (cf. supra).

Verhouding boete en gemiddelde jaarprijs GSC (zonder GvO)⁴⁷

Periode	Gemiddelde jaarprijs GSC	Boete op einde periode	Prijs/boete
	€/certificaat	€/ontbrekend certificaat	%
1/1/2002-31/03/2003	73,85	75	98%
1/4/2003-31/03/2004	91,57	100	92%
1/4/2004-31/03/2005	109,01	125	87%
1/4/2005-31/03/2006	110,30	125	88%
1/4/2006-31/03/2007	109,19	125	87%
1/4/2007-31/03/2008	109,06	125	87%
1/4/2008-31/03/2009	109,36	125	87%
1/4/2009-31/03/2010	108,28	125	87%
1/4/2010-31/03/2011	106,89	125	86%

Prijzen tonen vrijwel geen verband met aanbod van GSC

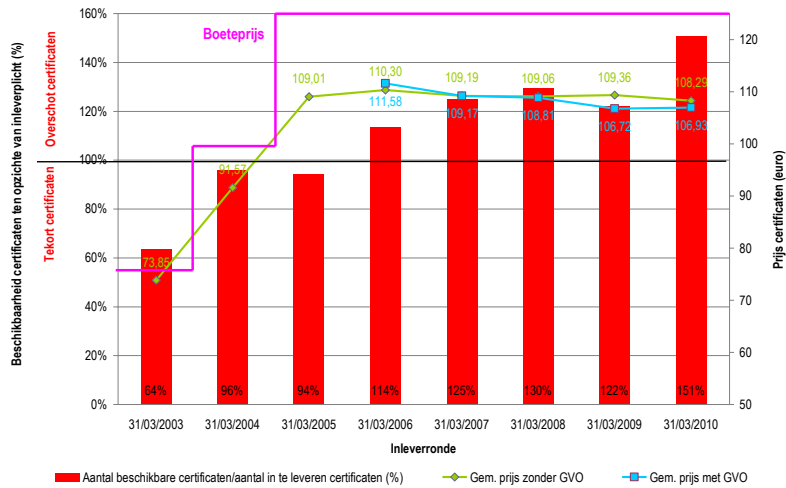
De gemiddelde jaarprijzen van GSC die via de bilaterale handel verhandeld worden, blijken niet of nauwelijks te reageren op schaarste of overschot van certificaten. Dat geldt zowel voor certificaten met als zonder garantie van oorsprong. Op basis van het aantal toegekende en het aantal in te leveren certificaten per inleverronde, kent men het theoretisch overschot (of tekort) aan certificaten op de markt. Hieruit blijkt dat er gedurende de drie eerste inleverondes een tekort aan certificaten was. Nadien was er steevast een overschot aan certificaten dat in absolute eenheden zelfs groeide tot meer dan 1.000.000 certificaten op overschot. Concreet waren er tijdens de inleverronde op 31/3/2010 50% meer certificaten beschikbaar dan er ingeleverd moesten worden.

Ondanks een groeiend overschot aan certificaten duikelde marktprijs niet naar beneden, maar bleef die ongeveer stabiel, iets onder het niveau van de boete en dus in feite 'kunstmatig hoog'. Toch werd er een jaarlijks stijgend volume aan certificaten verhandeld. Voor periode voorafgaand aan de inleverronde eind maart 2010 ging het over tot 1,4 mio certificaten met garantie van oorsprong voor de inleverronde in maart 2010 en 0,6 mio certificaten zonder garantie van oorsprong.

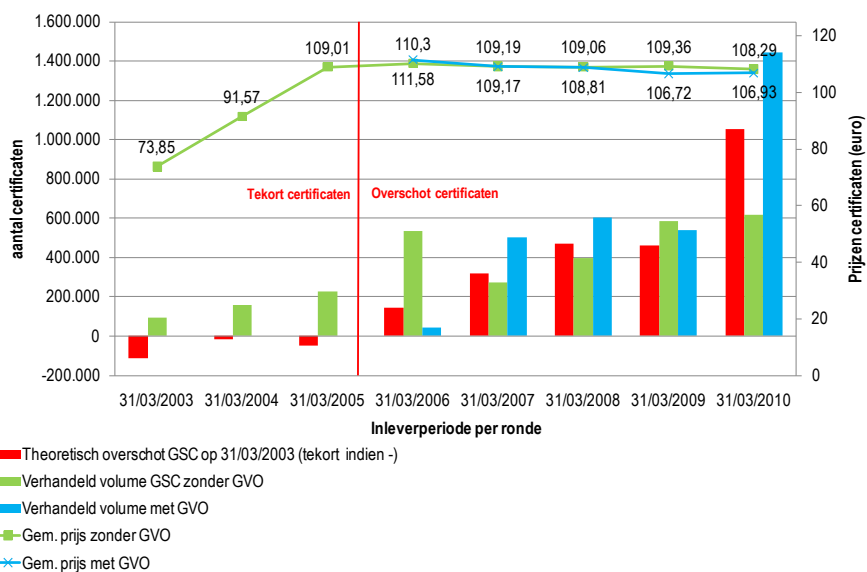
⁴⁷ Gegevens VREG 1/1/2011 en boeteprijs uit decreet

Dit feit dat de prijs op de bilaterale handelsmarkt niet reageert op markt signalen, kan wellicht verklaard worden door meerdere factoren. Ten eerste doordat er veel bilaterale handel is op basis van lange termijn contracten waarvan de verkoopprijs vooraf vastligt. In die zin is er geen sprake van aangepaste prijsvorming en marktwerking die vraag en aanbod op de markt (op korte termijn) in evenwicht brengt. De stabiele prijzen verhullen in zekere zin de werkelijke situatie op de markt. Zo zullen bij een overaanbod bepaalde groenestroomproducenten zonder langetermijncontract geen koper voor hun certificaten vinden, waardoor er gewoon geen handelstransactie tot stand komt en de prijs stabiel blijft. Enkel wanneer (een substantieel deel van) de lange termijn contracten aflopen, zou men bij een blijvend overaanbod een effect op de prijs kunnen verwachten. Maar dat is niet zeker, want ook een tweede factor beïnvloedt de manier waarop het prijssignaal op de certificatenmarkt tot stand komt. Die tweede factor is het feit dat, zoals hierboven aangetoond, de vragers en aanbieders op de GSC-markt grotendeels dezelfde zijn. Daardoor komt 60% van de certificaten eigenlijk niet echt op de markt en is het marktgedeelte waarop prijssignalen kunnen spelen eerder beperkt.

Prijzen GSC op bilaterale handel ten opzichte van beschikbaarheid⁴⁸

Prijzen en volumes GSC op bilaterale handel

⁴⁸ Gegevens VREG

3.4. Indiening van de certificaten en aanmerking als verbruikte GvO

Voldoende beschikbare certificaten (zelfs overschot), maar net te weinig ingediend

De eerste drie inleverbonden werden er te weinig certificaten ingediend, te wijten aan substantiële tekorten aan certificaten. De jongste jaren werden er meestal slechts een beetje te weinig certificaten ingeleverd, zelfs al zijn er globaal voldoende (zie tabel). Blijkbaar zijn er ondanks een globaal overschot meestal toch enkele partijen die te weinig certificaten hebben. Enkel bij de inlevering op 31 maart 2008, na de retro-actieve verlaging van het quotum tot 3,75%, voldeden alle partijen aan hun inleverplicht, met uitzondering van één, die wel over voldoende Vlaamse GSC beschikte maar besliste om deze niet allemaal in te leveren. Partijen kunnen er dus ook voor kiezen om certificaten niet in te leveren ook al hebben ze er voldoende.

Bij de inlevering van 31 maart 2009 hebben vier van de twintig certificaatplichtige partijen niet aan hun volledige inleverplicht voldaan. Opnieuw beschikte één van deze vier weliswaar over voldoende aanvaardbare Vlaamse GSC, maar besliste om ze niet allemaal in te leveren voor de inleverplicht van 31 maart 2009. Dat laatste gebeurde ook in 2010. Blijkbaar vindt deze partij het niet de moeite om nog een beperkt aantal certificaten aan te kopen. Het risico dat het quotum (net) niet gehaald wordt is groter naarmate het verschil tussen de certificaatwaarde en de boete te laag is⁴⁹. Dat was het probleem in het begin van het certificatenstelsel en zou ook in de toekomst zo kunnen zijn.

In onderstaande cijfers valt tevens op dat het aantal in te leveren certificaten, ondanks een stijgend quotum niet hoeft te stijgen, met name omdat de certificaatplichtige elektriciteitsleveringen verminderen (cf. supra). Ook valt op dat het overschot aan certificaten na de inlevering de jongste jaren telkens toeneemt (cf. infra).

Aantallen in te leveren, beschikbare en ingeleverde GSC per inleverbond⁵⁰

Inleverbond	31/3/2003	31/3/2004	31/3/2005	31/3/2006	31/3/2007	31/3/2008	31/3/2009	31/3/2010
In te leveren volgens quotum	313.192	409.959	850.960	1.061.176	1.269.650	1.596.003	2.077.894	2.073.201
Beschikbaar	199.203	393.009	800.798	1.206.073	1.587.945	2.061.134	2.540.586	3.120.099
Ingeleverd	115.132	259.125	650.610	1.025.450	1.268.311	1.587.281	2.073.043	2.072.013
Te weinig ingeleverd	198.060	150.834	200.350	35.726	1.339	2.250	4.851	1.188
Overschot na inleverbond	84.071	133.884	150.188	180.623	319.634	473.853	467.543	1.055.676
Quotumdoelstelling	0,80%	1,20%	2,00%	2,50%	3,00%	3,75%	4,5%	5,25%
Aangepast quotum						4,90% ⁵¹		
In te leveren certificaten volgens aangepast quotum						2.076.119 ⁵²		
Aandeel te weinig ingeleverd tov doelstelling	63,24%	36,79%	23,54%	3,37%	0,11%	0,14%	0,23%	0,06%

Inning van boetes verloopt moeizaam

Op basis van het ontbrekend aantal ingeleverde GSC zijn er door de VREG reeds voor ruim 60 mio euro boetes opgelegd aan de leveranciers. Heel wat opgelegde boetes werden

⁴⁹ http://ec.europa.eu/energy/renewables/studies/doc/renewables/2007_02_optres.pdf. Ragwitz, e.a. (2007) Optres, Assessment and optimisation of renewable energy support schemes in the European Electricity market. Final Report.

⁵⁰ Cijfers opgevraagd bij VREG. VREG 2010 Marktmonitor 2010. VREG Marktporten

⁵¹ nieuwsbrief VREG

⁵² Dit cijfer verschilt van het aantal certificaten toegekend in jaar n omdat de cijfers over de elektriciteitsleveringen in 2008 wijzigden na de vaststelling van het aangepaste quotum. De VREG besliste het quotum niet opnieuw aan te passen aan de gewijzigde cijfers.

evenwel betwist in rechtszaken ingespannen door de leveranciers. De VREG verspreidt geen systematische gegevens over de uiteindelijke inning van deze boetes. Enkel voor 2009 is bekend dat 304.000 euro inkomsten werd geïnd voor boete voor niet-inlevering van GSC en 29.970 euro voor niet inlevering van WKK-certificaten⁵³. Bij de begrotingsopmaak 2009 werd nog uitgegaan van een geraamde inkomst uit boetes van circa 1,3 miljoen euro⁵⁴. Het lijkt daarbij vooral te gaan over verwachte inkomsten uit eerder opgelegde boetes en minder over toekomstig opgelegde boetes, gezien er de jongste jaren slechts een beperkt aantal certificaten te weinig werd ingediend en gezien het verwachte overschot aan GS- en WKK-certificaten.

Vlaanderen importeert veel garanties van oorsprong (geen export)

De gedeeltelijke vrijstelling van de federale bijdrage voor eindafnemers van groene stroom in Vlaanderen (en de rest van België, cf. deel 2 hoofdstuk 2) maakt het invoeren van garanties van oorsprong aantrekkelijk. Steeds meer elektriciteitsleveranciers in Vlaanderen maken gebruik van deze mogelijkheid⁵⁵. Garanties van oorsprong uit Vlaanderen werden nog niet uitgevoerd⁵⁶.

Aantal ingevoerde GVO's in Vlaanderen⁵⁷

	ingevoerde GVO's	MWh groen	Vrijstelling (€/MWh, excl. BTW)	Bedrag vrijstelling	% groen in alle leveringen	MWh geleverd
2005		2.697.318	0,9833	2.652.273	5,60%	49.073.534
2006	2.659.101	3.483.621	1,0905	3.798.889	7,30%	48.873.186
2007	6.150.528	8.180.138	1,2866	10.524.566	16,91%	48.373.250
2008	24.989.678	10.204.609	1,465	14.949.752	21,75%	48.288.188
2009	9.724.619	19.807.229	1,3032	25.812.781	44,99%	44.432.587
2010	32.676.142	30.359.213	2,5368	77.015.252	62,87%	48.288.188
Totaal	74.732.128	74.732.128		134.753.512		

Er wordt in Vlaanderen dan ook meer elektriciteit groen gekleurd dan strikt genomen noodzakelijk is in het kader van contracten voor de levering van groene stroom. Doordat groene stroom vrijgesteld wordt van een deel van de federale heffing is er immers een prijsvoordeel ten opzichte van "grijze" stroom⁵⁸. Het aandeel groene stroom is daardoor de laatste jaren sterk toegenomen. In 2009 was al 45 % van de elektriciteitslevering "groen gekleurd" (zie bovenstaande tabel) en in 2010 zal dit vermoedelijk meer dan 60% zijn.

⁵³ Jaarverslag 2009, VEA

⁵⁴ Zie Brief Minister van Financiën en Begroting, en Ruimtelijke Ordening van 6/2/2009 inzake de het begrotingsakkoord voor het voorliggend ontwerp van decreet en ontwerp van besluit.

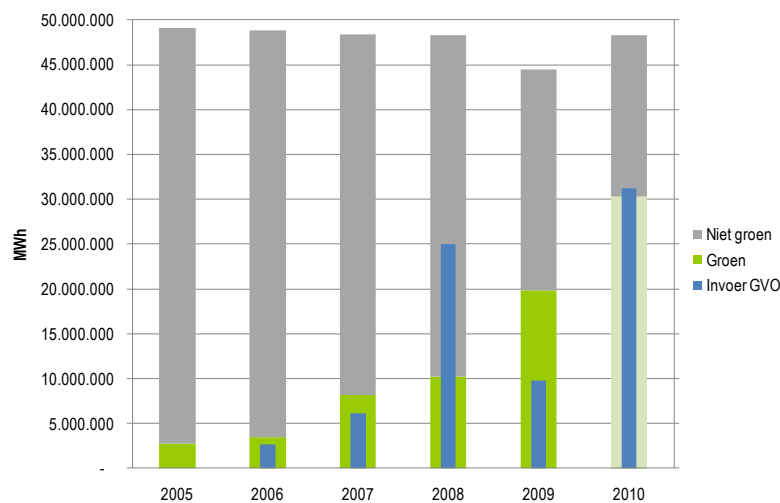
⁵⁵ VREG Marktmonitor 2010

⁵⁶ VREG-statistieken, 28/10/2010.

⁵⁷ Op basis van VREG-statistieken, 01/12/2010. met eigen schattingen

⁵⁸ VREG Marktmonitor 2010

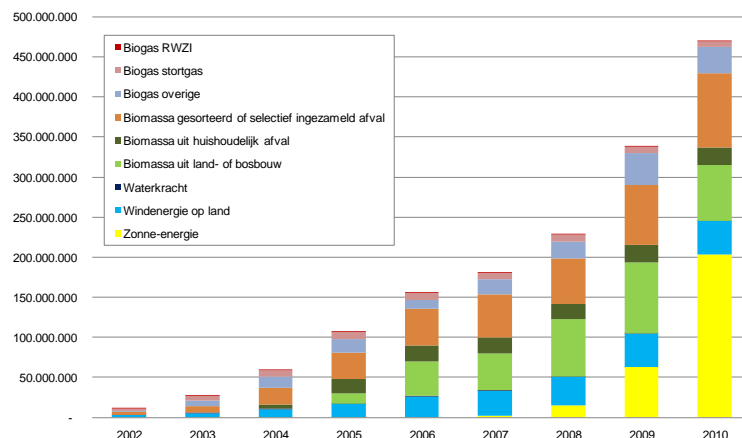
Invoer GVO's en groenkleuring van elektriciteitsleveringen (Vlaanderen)⁵⁹

Waarde van de toegekende certificaten

Om de waarde van de toegekende certificaten in te schatten wordt het aantal toegekende certificaten vermenigvuldigd met de gemiddelde waarde van de verhandelde certificaten. Enkel voor certificaten waarvoor de minimumprijs hoger is dan deze waarde wordt gerekend met de minimumprijs⁶⁰. De waarde van de iets meer dan 2 miljoen certificaten die de VREG in 2008 toekende bedroeg 228 miljoen euro. In 2009 werden 2,7 miljoen certificaten toegekend, goed voor een waarde van 338 miljoen euro. In 2010 werden bijna 3 miljoen certificaten werden afgeleverd, goed voor een waarde van meer dan 470 miljoen euro. De gecumuleerde waarde van de GSC toegekend door de VREG tussen 2002 en 2010 bedraagt meer dan 1,5 miljard euro⁶¹.

Waarde van de toegekende GSC (€/j)

De waarde van de toegekende certificaten stijgt sinds 2008 sneller dan het aantal toegekende certificaten. Dit kan worden verklaard door de toename van de gemiddelde waarde van de certificaten van ongeveer 110 euro tot 2007 naar 114 euro in 2008, 125 euro in 2009 en

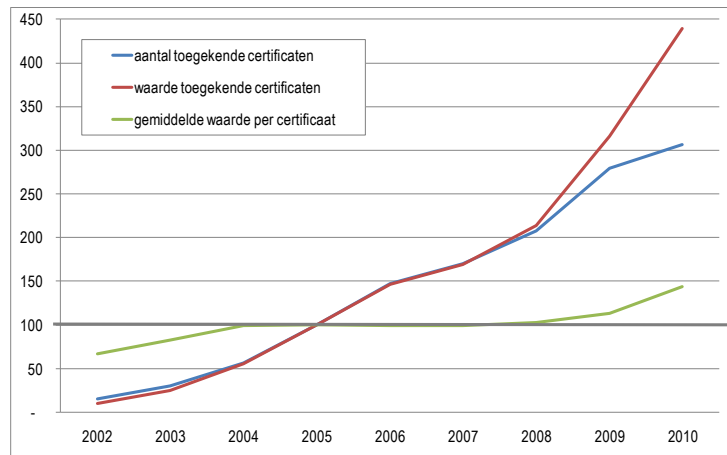
⁵⁹ Op basis van VREG-statistieken, 01/12/2010 met eigen schattingen.

⁶⁰ Door een overgangsmaatregel (panelen gelegd in 2009, omvormer en conformiteitsattest geplaatst en afgeleverd voor 1 maart 2010) geven de certificaten van installaties die pas begin 2010 operationeel werden recht op de minimumsteun van 450 in plaats van 350 euro.

⁶¹ Ook nog inleverbaar in volgende jaren, daarom niet vergelijkbaar met cijfers inzake doorrekening, zie verder.

158 euro in 2010 als gevolg de sterke toename van het aantal PV installaties waarvoor een relatief hoge minimumsteun geldt. Voor certificaatplichtigen is het interessant om certificaten voor PV in te leveren tegen minimumsteun en het eventueel tekort aan certificaten bij te kopen op de markt (zie ook verder).

Evolutie waarde van toegekende certificaten, aantal en gemiddelde prijs (2005 = 100)

3.5. Opkoopplicht en doorrekening door distributienetbeheerders

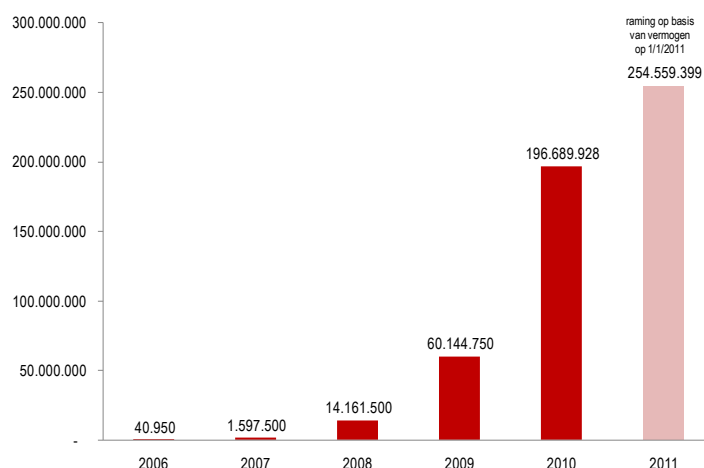
Opkoopplicht PV-certificaten: 197 mio in 2010

De door de netbeheerders verplicht opgekochte certificaten hebben allemaal betrekking op PV-installaties⁶². De reden is eenvoudig: om aan hun certificatenplicht te voldoen zijn producentenleveranciers niet verplicht om de certificaten verkregen op basis van hun eigen productie in te leveren. Ze kunnen deze ook verkopen aan de netbeheerders en tegelijk zelf op de markt aan een lagere prijs certificaten bijkopen of de boeteprijs betalen voor de ontbrekende certificaten. Hun keuze zal hierbij voornamelijk bepaald worden door de prijsverhoudingen. GSC uit zonne-energie worden gelet op het feit dat de prijs ervan ongeveer driemaal de gemiddelde marktprijs bedraagt verkocht aan de distributienetbeheerders. Voor een producentleverancier die elektriciteit produceert op basis van zonne-energie is het dus interessant om de certificaten verkregen op basis van de productie uit zonne-energie te verkopen en vervolgens goedkopere certificaten bij te kopen op de markt om aan zijn certificaatplicht te voldoen. Zelfs de boeteprijs betalen is in dit geval nog interessant.

In 2010 werden meer dan 440.000 GSC afkomstig uit PV-installaties aan de Vlaamse distributienetbeheerders verkocht. Een deel van de opgekochte certificaten werd vergoed aan 450€/certificaat (installaties in dienst voor 2010), een deel aan 350€/certificaat (installaties in dienst na 1/1/2010). Eind 2010 betekende dit een opkoopbedrag van bijna 200 mio euro (zie tabel).

⁶² In 2008 heeft Interenerga 13 warmtekrachtcertificaten opgekocht aan de minimumprijs van 27 euro, samen goed voor 352 euro. Deze certificaten werden nog niet op de markt gebracht VREG (2010) Rapport van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt van 31 augustus 2010. Toezicht op de verkoop van certificaten door de distributienetbeheerders.

Bedrag opkoopplicht PV-certificaten Vlaamse distributienetbeheerders

Opgekochte PV-certificaten door netbeheerders en kost (2006 – 2010)⁶³

	Aantal opgekochte certificaten			Opkoopbedrag €
	Totaal	Aantal aan 450 €	Aantal aan 350 €	
2006	91	91		40.950
2007	3.550	3.550		1.597.500
2008	31.470	31.470		14.161.500
2009	133.655	133.655		60.144.750
2010	443.426	414.908	28.518	196.689.928
2011 (vermogen op 1/1/2011)	594.213	465.849	128.363	254.559.399
Cumulatief	1.206.405	1.049.524	156.881	527.194.027

Ook de komende jaren zullen de distributienetbeheerders voor de PV-installaties in gebruik genomen na 2006 450 euro aangeboden certificaat moeten betalen gedurende 20 jaar, en voor PV-installaties in gebruik genomen in 2010 350 euro (voor installaties nadien in gebruik genomen ligt de minimumprijs lager, cf. supra). Op basis van het in gebruik genomen vermogen, tussen 2006 en 2010 en in 2010 en uitgaande van een gemiddeld aantal draaiuren van 900, kan men berekenen dat de opkoopplicht voor de distributienetbeheerders voor de installaties die eind 2010 bestaan, de komende jaren ongeveer 254 mio euro per jaar zal bedragen.

Netbeheerders sparen certificaten op en verkopen iets onder de marktprijs

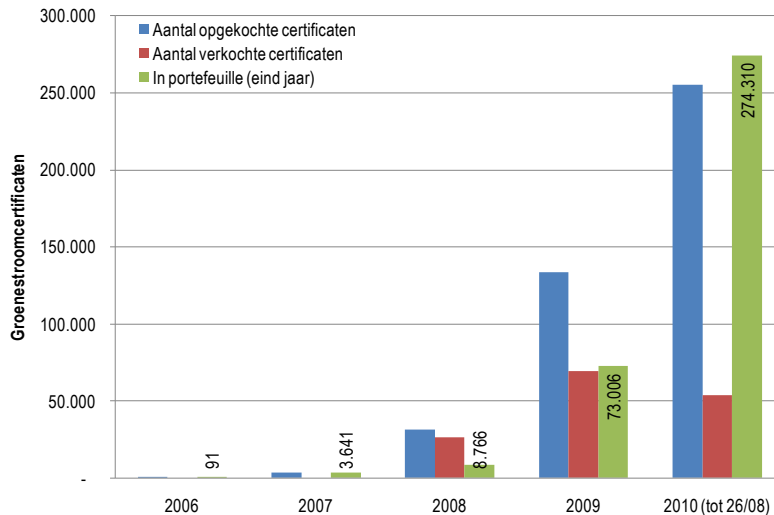
De distributienetbeheerders kunnen de kosten van de opkoopplicht gedeeltelijk recupereren door deze certificaten aan te bieden op de markt. In de praktijk sparen de netbeheerders hun opgekochte certificaten op. De certificaten blijven immers 5 jaar geldig. De gemengde distributienetbeheerders verkochten pas certificaten in 2008 en 2009 – hoewel de opkoopverplichting al sedert 1/1/2006 geldt. De meeste zuivere distributienetbeheerders zijn pas met de effectieve verkoop begonnen in 2010⁶⁴. De onderstaande figuur en tabel tonen aan dat de netbeheerders midden 2010 een belangrijke hoeveelheid GSC in portefeuille hielden.

⁶³ SERV-berekening op basis van VREG-statistieken 01/1/2011. Voor 2010 gebeurde de verdeling tussen 450/350 certificaten op basis van gegevens van Infrac. Bedragen voor 2011 zijn geschat op basis van het geïnstalleerd vermogen op 1/1/2011 en gerekend aan 900 draaiuren.

⁶⁴ VREG (2010) Rapport van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt van 31 augustus 2010. Toezicht op de verkoop van certificaten door de distributienetbeheerders.

De netbeheerders brengen hun certificaten slechts enkele malen per jaar op de markt. Zij doen dit bijna allemaal door de lijst van potentiële kopers die de VREG publiceert aan te schrijven en de certificaten te verkopen aan de hoogste bidder. Eén distributienetbeheerder verkocht groene stroomcertificaten via Belpex. Volgens de VREG liggen de prijzen waaraan de distributienetbeheerders hun GSC verkopen doorgaans iets onder de gemiddelde marktprijs, maar de regulator publiceerde hierover geen gegevens.

Opgekochte en verkochte GSC door DBN's (Vlaanderen 2006-2010)⁶⁵

+/- 150 mio € van PV ten laste van DNB-tarief in 2010

Indien zij hun opgekochte certificaten onmiddellijk zouden verkopen aan de marktwaarde, kunnen de netbeheerders in 2010 48 mio euro recupereren. Enkel het verschil tussen het bedrag van de opkoopplicht (197 mio in 2010) en de opbrengst van de verkoop van certificaten op de markt⁶⁶ (48 mio) is ten laste van de distributienettarieven (149 mio).

Opkoopplicht: deel ten laste van distributienettarieven

	Aantal opgekochte certificaten	Bedrag opkoopplicht	Marktprijs GSC zonder GVO	Opbrengst verkoop certificaten op markt	Bedrag in distributienettarief
2006	91	40.950	109,19	9.936	31.014
2007	3.550	1.597.500	109,06	387.163	1.210.337
2008	31.470	14.161.500	109,36	3.441.559	10.719.941
2009	133.655	60.144.750	108,28	14.472.163	45.672.587
2010	443.426	196.689.928	106,89	47.619.518	149.070.410
<i>Totaal</i>	612.192	272.634.628		65.930.340	206.704.288

Voorlopig te weinig doorgerekend in de distributienettarieven

De netbeheerders mogen de kosten van hun openbare dienstverplichtingen zoals de opkoopverplichting voor GSC aan de minimumprijs, de facto deze voor zonnepanelen, doorrekenen in hun tarieven. De CREG heeft daarin in feite geen beoordelingsvrijheid.

De distributienettarieven voor de distributienetbeheerders liggen evenwel vast voor telkens vier jaar in de meerjarentariefafspraken. De huidige periode loopt van 2008 tot 2012. De dis-

⁶⁵ VREG (2010)

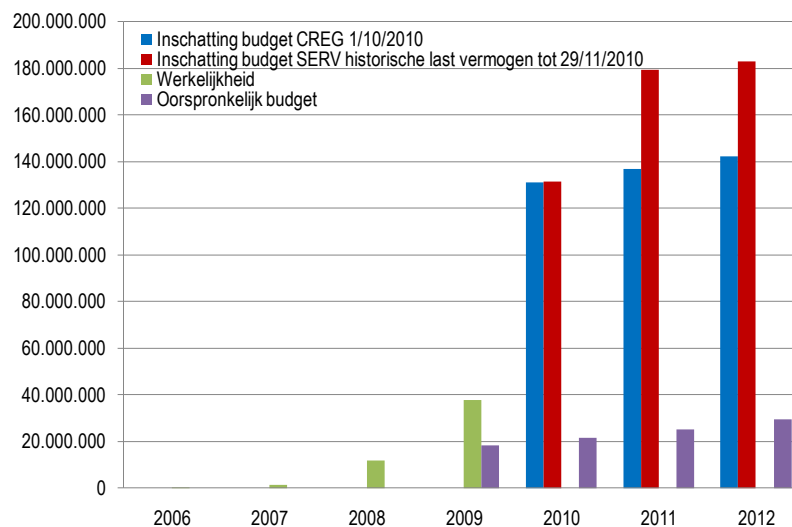
⁶⁶ Gerekend aan de gemiddelde jaarprijs van de verhandelde GSC zonder garantie van oorsprong. VREG-statistieken: 1/12/2010.

tributienettarieven konden bijgevolg normaliter pas in 2013 aangepast worden. De distributienetbeheerders moesten dus vooraf hun kosten inschatten. Voor 2006 hebben de Vlaamse distributienetbeheerders binnen de marges toegestaan door de meerjarentarievenafspraken geen kosten voor GSC doorgerekend in de distributienettarieven. In 2006 werd 18.000 euro doorgerekend, in 2007 ruim 1 mio euro, in 2008 bijna 12 mio euro en in 2009 43 mio euro.

De distributienetbeheerders rekenden dus voorlopig te weinig door. De reden is dat de kosten van de opkoopverplichting zwaar onderschat werden door de netbeheerders en de VREG, vooral omdat zij de boom van de zonnepanelen in 2009 niet konden voorzien. Deze boom was vooral het gevolg van de daling van de minimumprijs van GSC voor zonnepanelen vanaf 2010 die de Vlaamse regering op 8 mei 2009 introduceerde, en in mindere mate ook van de lage rentevoeten, waardoor investeringen in zonnepanelen een financieel uiterst interessante piste werden. Volgens gegevens van de CREG van maart 2010 en volgens de meest recente cijfers van Eandis zijn de kosten van de GSC voor de netbeheerders ten gevolge de opkoopverplichting van de certificaten van zonnepanelen, vijf maal hoger dan gebudgetteerd in de meerjarentarieven voor de periode 2009-2012. Daarin trok Eandis jaarlijks 20 miljoen euro uit voor de betaling van GSC⁶⁷.

De onderstaande figuur geeft aan welke budgetten oorspronkelijk ingerekend waren in de tarieven en hoe die zich verhouden tot de meest actuele inschattingen van CREG en SERV over de actuele evolutie van de kosten. De inschatting van de SERV hield enkel rekening met het reeds opgesteld vermogen eind 2010 en niet met het vermogen dat de komende jaren nog geïnstalleerd zal worden.

Verskil tussen oorspronkelijk budget en actuele ingeschat budget⁶⁸

Met als gevolg dat de distributienettarieven vanaf 2013 sterk zouden toenemen (of nu toch sneller...)

Indien blijkt – zoals het geval is – dat de kosten van de netbeheerders hoger zijn dan vooraf ingeschat, dan kunnen de voorgeschoten uitgaven gerecupereerd worden bij de volgende aanpassing van de tarieven (vanaf 2013).

Het vierjaarlijks ritme van de vastlegging van de distributienettarieven door de federale CREG impliceert bovendien dat elke wijziging die de gewestelijke overheid tijdens deze vier-

⁶⁷ <http://www.envirodesk.be/inhoud/infrax-rekent-meerkost-groene-stroom-niet-door-aan-klanten>. Infrax rekent meerkost groene stroom niet door aan klanten. Envirodesk, 10 mei 2010

⁶⁸ Inschatting SERV op basis van het geïnstalleerd vermogen op 29/11/2010 (zonder bijkomende installaties), 900 draaiuren.

jarenperiode doorvoert aan de openbardienstverplichtingen van de netbeheerders en die een substantiële impact heeft op de distributienettarieven, ervoor zorgt dat de netbeheerders deze kosten moeten *voorfinancieren*. Deze voorgeschoten bedragen zullen achteraf in de volgende periode gecompenseerd worden. M.a.w. elke Vlaamse verhoging van de openbare dienstverplichtingen voor de netbeheerders leidt vandaag tot het vooruitschuiven in de tijd van deze kosten.

De CREG heeft nu toch beslist om een tussentijdse aanpassing van de tarieven toe te staan. Zowel Eandis als Infrac hebben een dossier voorbereid tot herziening van hun tarieven. Vooral bij Eandis zal de impact op de distributienettarieven groot zijn, als het tekort van de voorgaande jaren “weggewerkt” wordt binnen de lopende periode van de meerjarentarifiering (2008-2012). Voor Infrac zal de impact kleiner zijn omdat de tarieven pas in 2010 werden goedgekeurd. Dit liet enerzijds toe om een meer nauwkeurige raming te maken van de kosten van de opkoopplicht. Anderzijds werd slechts een deficit opgebouwd in 2009 en 2010 omdat toen nog de tarieven van 2008 werden toegepast. (zie deel 3, hoofdstuk 1).

3.6. Fiscale behandeling van certificaten

De kosten voor de leveranciers en netbeheerders bij aankoop van GSC en de opbrengsten of baten voor de producenten en netbeheerders bij de verkoop van GSC (of ontvangst van minimumsteun) worden mee bepaald door de fiscale behandeling ervan. Op de verhandeling van GSC worden zowel directe belastingen als indirecte belastingen (btw) geheven. De regeling verschilt afhankelijk van het feit of het om particulieren gaat (inkomstenbelasting), private bedrijven (vennootschapsbelasting) of publieke rechtspersonen (rechtspersonenbelasting). Voor WKC geldt een gelijkaardige regeling. We bespreken hierna deze fiscale regels. Voor landbouwers geldt een specifieke fiscale regeling die ons te ver zou leiden en we bijgevolg niet verder toelichten.

Particulieren: situatie is niet helemaal duidelijk

Bij particulieren met een PV-installatie uitsluitend voor eigen verbruik worden de inkomsten uit de verkoop van GSC aan de netbeheerder (of de inkomsten uit minimumsteun) beschouwd als een *niet-belastbare vergoeding*⁶⁹. De ‘opbrengst’ van bv. 450 euro per MWh voor een PV-installatie geplaatst in 2009 is dus een netto opbrengst.

De vraag stelt zich evenwel of de inkomsten uit GSC bij particulieren die systematisch een *overschot* aan stroom produceren nog steeds als “niet-belastbare vergoeding” zullen worden beschouwd. De fiscale regelgeving biedt hierop geen rechtlijnig antwoord. Geval per geval zal bekeken worden of de productie al dan niet nog als eigen verbruik kan beschouwd worden. Een bijkomend criterium zou in dit geval kunnen zijn de al dan niet verkoop van het overschot aan stroomproductie. In dat geval kan het relevant zijn om te kijken naar de productiecapaciteit van de installatie. Bij een installatie van minder of gelijk aan 10 kV wordt de elektriciteitsproductie rechtstreeks in mindering gebracht op de elektriciteitsfactuur via een terugdraaiende meter. Het overschot aan productie wordt dan niet verkocht.

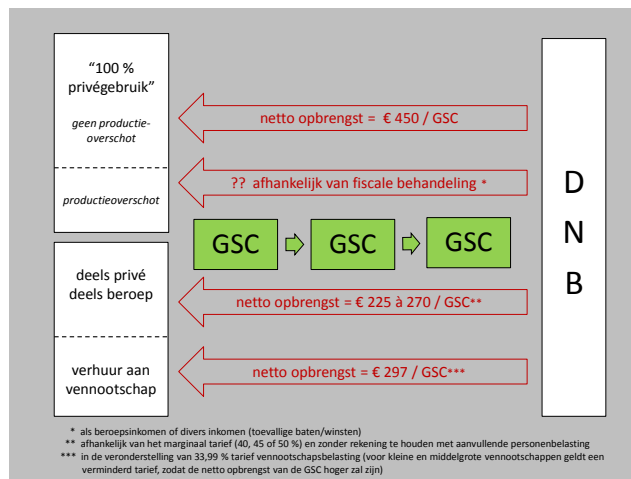
Particulieren die meer produceren dan wat nodig is voor eigen verbruik en hun productieoverschot verkopen, zijn in principe niet meer vrijgesteld. In ieder geval lijkt het logisch dat in dit geval de vrijstelling a rato van het eigen gebruik behouden blijft en dat alleen certificaten verkregen op basis van de verkochte productie worden belast. Het is verder onduidelijk of de opbrengst van de GSC beschouwd wordt als een beroepsinkomst dan wel als een “diverse inkomst”. Wordt het als een *diverse inkomst* beschouwd dan geldt een belastingtarief van 33

⁶⁹ Hetzelfde geldt overigens voor de subsidies die de particulier ontvangt als investeringssteun voor de installatie van zijn zonnepanelen.

%. Wordt het als een *beroepsinkomst* beschouwd dan geldt het marginale tarief van de personenbelasting. In de meeste gevallen zal dit 50 % zijn. Voor particulieren die hun woning deels privé en deels beroepsmatig gebruiken gelden specifieke regelingen.

Voor particulieren is de al dan niet belastbaarheid dus *onduidelijk*. Het principe 'eigen gebruik' is niet sluitend en voor discussie vatbaar. De belastingadministratie zal geval per geval evalueren of de opbrengst uit GSC belastbaar is of niet. De figuur geeft overzicht van de netto opbrengst per verkocht certificaat en dit in de verschillende beschreven gevallen. Het voorbeeld geldt voor PV-installaties in gebruik genomen tussen 2006 en 2009. De netbeheerder betaalt in dat geval 450 euro per groenestroomcertificaat.

Netto-opbrengst verkoop groene stroomcertificaten bij particulieren

Bedrijven/vennootschappen: opbrengsten belastbaar en kosten aftrekbaar (boete niet)

Voor bedrijven is de belastbaarheid van GSC wel duidelijker⁷⁰. Toepassing van de *vennootschapsbelasting* resulteert in fiscale lasten bij verkoop en belastingvermindering bij aankoop van certificaten. Het merendeel van de producenten en leveranciers van hernieuwbare energie valt onder de toepassing van de vennootschapsbelasting. Bij de aankoop van certificaten wordt de kostprijs als 'bedrijfskost' geboekt. Deze bedrijfskost heeft een direct effect op het bedrijfsresultaat. In principe resulteert dit in een 'belastingwinst' van 33,99 % op de reële aankoopprijs van de certificaten⁷¹. Bij verkoop van certificaten wordt de opbrengst ervan belast a rato van 33,99 %⁷². De netto opbrengst is dus lager dan de bruto opbrengst. Per ontbrekend certificaat moeten leveranciers een administratieve boete betalen van 125 euro. Deze administratieve boete wordt niet aanvaard als aftrekbare beroepskost. Concreet betekent dit dat de betaalde boeteprijs een nettoprijs is.

In de *rechtspersonenbelasting* die van toepassing is op de distributienetbeheerders worden de opbrengsten uit GSC niet belast en kunnen de kosten bij aankoop niet afgetrokken worden.

De onderstaande figuur geeft een overzicht van de netto en bruto prijzen van de certificaten bij toepassing van vennootschapsbelasting tegen het gewone tarief. Per type certificaat wordt het netto bedrag weergegeven (onderste blokjes in het staafdiagram) en het bedrag dat via de fiscus 'passeert' (bovenste blokjes), meer bepaald door verkopers wordt afgedra-

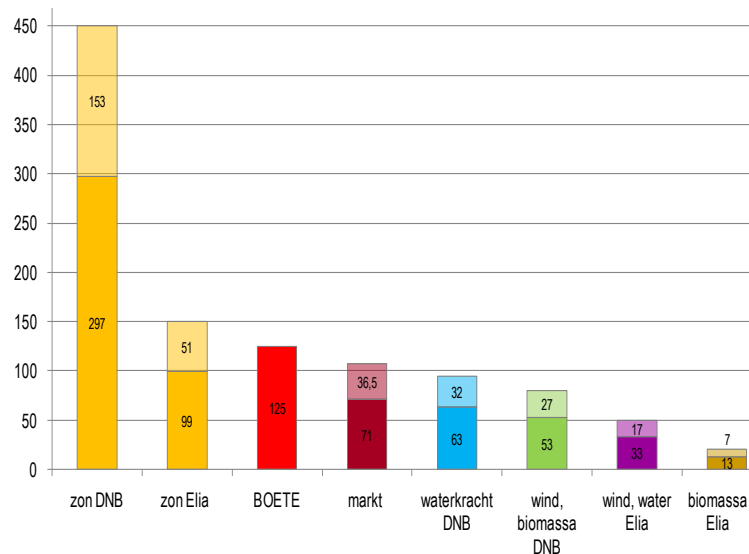
⁷⁰ De fiscale behandeling van GSC hangt samen met de boekhoudkundige verwerking van de certificaten.

⁷¹ Bij toepassing van het verlaagd tarief zal de belastingwinst iets kleiner zijn en de netto-kost per certificaat dus iets hoger.

⁷² Dit is het normaal tarief van de vennootschapsbelasting. Voor kleine ondernemingen geldt een verminderd tarief.

gen aan de fiscus en door kopers wordt afgetrokken van hun belastingen. De boeteprijs is 'slechts' 16% hoger dan de bruto marktprijs, maar wel 76% hoger dan de netto marktprijs.

Netto en bruto prijzen van GSC bij toepassing normaal tarief vennootschapsbelasting

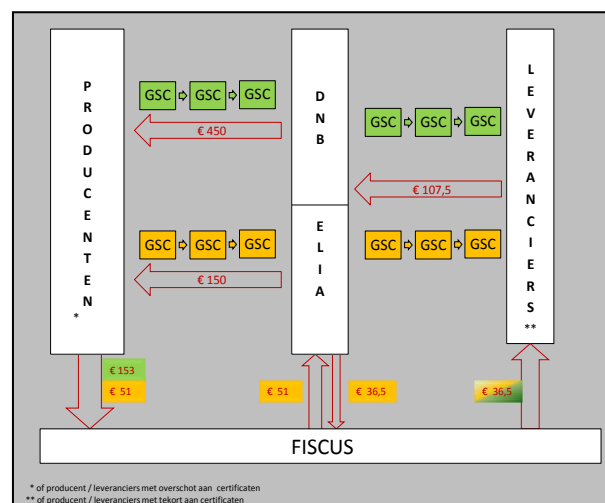

Fiscale situatie bij toekenning minimumsteun voor PV

In hoofde van de fiscus is de verhandeling van GSC grosso modo een neutrale operatie indien de verhandeling gebeurt via de markt. Dit is de situatie voor alle certificaten met uitzondering van certificaten voor zonne-energie. Certificaten voor zonne-energie worden immers niet op de markt gebracht, maar verkocht aan de distributienetbeheerders of Elia (cf. supra).

Het merendeel van de *producenten* valt onder de vennootschapsbelasting. Dit impliceert in de meeste gevallen een fiscale last per PV-certificaat van 33,99%⁷³. Voor de certificaten verkocht aan Elia (geel) resulteert dit in een netto-opbrengst van 99 euro (per certificaat moet 51 euro aan de fiscus afgedragen worden). Voor de certificaten verkocht aan de netbeheerders (groen) zal de netto-opbrengst 297 euro bedragen (per certificaat moet 153 euro aan de fiscus worden afgedragen, zie linkerhelft onderstaande figuur).

Directe belastingen voor certificaten van groenstroomproductie uit zonne-energie

⁷³ Iets lager indien het verminderd tarief van toepassing is.

Wat de fiscale behandeling betreft bij de aankoop van PV-certificaten door de *leveranciers* moet een onderscheid gemaakt worden tussen Elia en de distributienetbeheerders als verkopers (zie rechterhelft bovenstaande figuur). Elia is immers een NV en valt onder de toepassing van de vennootschapsbelasting. De distributienetbeheerders zijn intercommunales of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en vallen onder de rechtspersonenbelasting.

Elia zal per opgekocht certificaat 51 euro belastingvermindering genieten (cf. supra). Ten opzichte van de bijdrage door de producenten is dit in hoofde van de fiscus een neutrale operatie. Anderzijds zal Elia per verkocht certificaat – in de veronderstelling van een verkoop tegen gemiddelde marktprijs – 36,5 euro moeten afdragen aan de fiscus, wat op zich weer gecompenseerd wordt bij de leveranciers die een belastingvoordeel van 36,5 euro per aangekocht certificaat hebben.

De situatie bij distributienetbeheerders ziet er heel anders uit. Zij hebben geen belastingvoordeel bij de aankoop van de certificaten, maar moeten evenmin belastingen betalen bij de verkoop ervan. Dit betekent dat er geen “fiscale neutraliteit” is bij de verhandeling van deze certificaten. De verkopers dragen immers 153 euro per certificaat af (cf. supra), terwijl de leveranciers bij de aankoop van deze certificaten slechts 36,5 euro belastingvermindering realiseren.

Deze situatie moet evenwel genuanceerd worden vermits de distributienetbeheerders het verschil tussen 450€ en de marktprijs zullen doorrekenen in de distributienettarieven (zie verder). Bedrijven – goed voor zo’n 70% van het stroomverbruik op het distributienet – brengen de betaalde distributienettarieven in als kost en realiseren hierop ook een belastingvermindering. Particulieren kunnen dit niet. Globaal gezien wordt dit evenwel volledig geneutraliseerd en momenteel zelfs negatief beïnvloed door het grote aantal particulieren dat vrijgesteld is van belastingen op de verkoop van deze certificaten.

De verhouding tussen het aantal GSC uitgereikt aan particulieren en aan bedrijven is bepalend om de globale impact na te gaan. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van cijfergegevens van 2009. In dat jaar werden in het Vlaams gewest 133.655 GSC op basis van zonne-energie opgekocht door de distributienetbeheerders. Op basis van het geïnstalleerd vermogen kan een raming gemaakt worden van de verhouding tussen installaties bij particulieren (en bedrijven die niet onder de vennootschapsbelasting vallen) en installaties bij bedrijven die onder de vennootschapsbelasting vallen. Deze verhouding bedraagt 82 % versus 18 %. De onderstaande tabel bevat een raming voor het jaar 2009 van de fiscale ontvangsten en uitgaven.

Raming van (maximale) fiscale ontvangsten en uitgaven voor GSC uit PV in 2009⁷⁴

	aantal certificaten	te betalen belastingen in €	belastingvermindering in €	verschil in hoofde van fiscus in €
verkocht aan DNB				
door particulieren en bedrijven vrijgesteld van vennootschapsbelasting	109.475	0	-	-1.185.128
door bedrijven - producenten	24.180	3.698.525	-	
gekocht van DNB door leveranciers	133.655	-	4.883.653	

⁷⁴ Bij deze cijfers moeten enkele kanttekeningen gemaakt worden. Ten eerste wordt verondersteld dat de netbeheerders evenveel certificaten op de markt brengen als het aantal dat zij in het kader van hun opkoopplicht hebben gekocht. In de realiteit kunnen de netbeheerders deze certificaten 5 jaar bijhouden alvorens ze op de markt te brengen. Ten tweede wordt er in deze berekening vanuit gegaan dat alle vennootschappen winst maken en belast worden tegen het normale tarief. Bijgevolg is dit een maximale raming. Het uiteindelijk resultaat is uiteraard ook zeer sterk afhankelijk van de verhouding particulieren / bedrijven. Een procentuele afname van het aantal particulieren zal het resultaat in hoofde van de fiscus positief beïnvloeden.

Eenduidige regeling voor btw op GSC zonder impact op kostprijs

Wat het btw aspect betreft, is de regeling eenduidig, zowel voor particulieren als bedrijven. Toepassing van de btw regeling heeft geen impact op de prijs van de certificaten op zich. Uiteraard impliceert de btw plicht wel een administratieve last (opmaak facturen, doorrekening btw aan kopers, btw aftrek bij aankoop).

Tot 2008 werden GSC beschouwd als verhandelbare effecten welke vrijgesteld zijn van btw⁷⁵. Vanaf 2008 beschouwt de btw-administratie GSC als "licentierechten" en aanziet de overdracht ervan als een *dienstverlening*⁷⁶ welke onderworpen is aan het normale *btw-tarief van 21%*.

De gewijzigde interpretatie van de btw-administratie impliceert dat bij de verhandeling van GSC geen sprake meer kan zijn van vrijstelling en dat de normale regels inzake recht op aftrek en aftrekbeperkingen van toepassing zijn. Ook voor niet-belastingplichtige particulieren betekent dit dat zij in principe belastingplichtig worden op btw-vlak. In zijn antwoord op een parlementaire vraag heeft de Minister van Financiën evenwel bevestigd dat in geval de elektriciteitsproductie het eigen verbruik niet overschrijdt particulieren vrijgesteld zijn van btw-plicht. Wanneer particulieren die over een productie-installatie beschikken, gewoonlijk het stroomoverschot verkopen, handelen ze in het kader van een economische activiteit en verwerven ze de hoedanigheid van btw-plichtige. In tegenstelling tot de personenbelasting maakt de btw-administratie een onderscheid volgens de productiecapaciteit van de installatie (al dan niet groter dan 10 kW). Voor btw-plichtige bedrijven is de regeling eenduidig. Bij verkoop van certificaten zullen zij 21% btw aanrekenen, welke zij vervolgens doorstorten aan de btw-administratie. Bij de aankoop van certificaten betalen ze 21% btw, maar deze is aftrekbaar.

3.7. Doorrekening door leveranciers aan consumenten

Leveranciers bepalen zelf doorrekening aan consumenten

Over de doorrekening van de kosten van het certificatenstelsel door de leveranciers aan de eindafnemers bestaan heel wat misverstanden en onduidelijkheden. De elektriciteitsleveranciers mogen die kosten doorrekenen aan de eindafnemers van elektriciteit. Het gaat dan concreet om de doorrekening van de kosten van de certificatenplicht door leveranciers in de finale elektriciteitsprijs.

Daarnaast rekenen de leveranciers ook de kosten van de opkoopplicht van netbeheerders via de distributienettarieven door aan de finale afnemers, maar daarin hebben ze geen vrijheid. De CREG is verantwoordelijk voor de goedkeuring van de distributienettarieven⁷⁷.

Aangezien de elektriciteitsmarkt geliberaliseerd is, kunnen de leveranciers zelf bepalen of, hoe en in welke mate zij de kosten voor groene stroom doorrekenen. Er bestaan hiervoor geen regels. De leveranciers zijn dus niet verplicht om deze kosten afzonderlijk (d.w.z. transparant) door te rekenen. De (eventuele vermelding en omvang van een) groenestroombijdrage op de factuur is vrij te kiezen en wordt niet gecontroleerd.

In de praktijk rekenen sommige leveranciers de kosten door in de factuurpost 'bijdrage groene stroom' en/of 'bijdrage WKK', sommigen rekenen geen afzonderlijke bijdrage door (de kosten kunnen dan eveneens vervat zitten in de algemene elektriciteitsprijs) (zie tabel). Bij

⁷⁵ Artikel 44 § 3, 10° van het btw-wetboek

⁷⁶ Zoals bedoeld in artikel 18 §1, tweed lid 7° van het btw-wetboek

⁷⁷ De CREG verschaft actief geen informatie over de componenten daarvan.

sommige leveranciers verschillen de doorgerekende kosten naar gelang het product (groene of grijze stroom), bij andere verschilt de aangerekende bijdrage niet naar gelang het product. De aangerekende bijdragen groene stroom en WKK variëren tussen 0 en 11,10 €/MWh (januari 2011 excl btw).

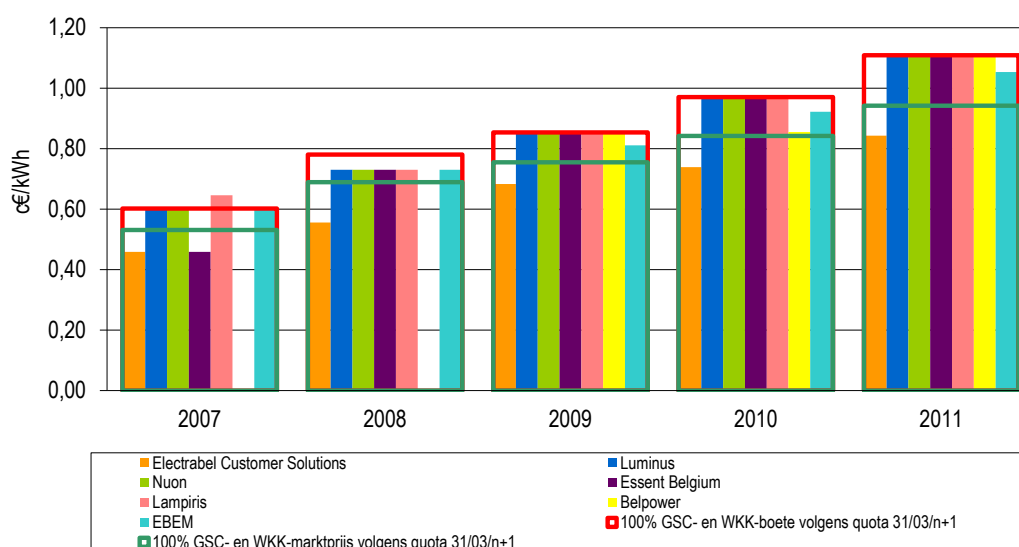
Aangerekende bijdragen groene stroom en WKK voor diverse leveranciers (€/Wh)⁷⁸

Leverancier	Product	jan/11	jan/10	jan/09	jan/08	jan/07
Electrabel Customer Solutions	Grijs	0,843	7,390	6,830	5,560	4,586
	Groen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
EBEM	Groen	1,053	9,220	8,112	7,303	6,000
EcoPower		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Essent Belgium	Grijs en groen	1,109	9,705	8,512	7,304	4,586
Lampiris		1,109	9,705	8,538	7,300	6,460
Luminus	Grijs en groen	1,109	9,705	8,538	7,304	6,019
Nuon	Grijs	1,109	9,705	8,538	7,304	6,020
	Groen	1,109	0,000	0,000	0,000	0,000
Wase Wind		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Belpower		1,109	8,554	8,554	0,000	0,000

'Bijdrage GSC en WKK' stijgt met quota en is gerelateerd aan de boete

Indien leveranciers voor bepaalde producten bijdragen aanrekenen voor groene stroom en WKK, zijn deze sterk gerelateerd aan de boetebedragen en de quota (zie figuur).

Aangerekende bijdrage GS en WKK in verhouding tot quota, boete en marktprijs⁷⁹

Zo rekenden Luminus, Nuon, Essent, Belpower en Lampiris begin 2011 een bijdrage aan die een 100% doorrekening inhield van de vereiste boetes als in de inleverronde van het jaar nadien geen enkel certificaat zou worden ingediend (zie berekening in tabel, aangeduid in het rood in de figuur). EBEM rekent 95% van de boeteprijs aan en Electrabel 76% op de grijze stroom en 0% op de groene stroom. In 2010 rekenden Electrabel, Belpower en EBEM minder dan de boeteprijs door, maar - op Electrabel na - wel meer dan indien het quotum zou worden gehaald tegen marktprijzen (in het groen, zie figuur)⁸⁰. Bovendien moet worden

⁷⁸ Gegevens bezorgd door VREG tot 2010, voor januari 2011 op basis van tariefkaarten.

⁷⁹ SERV op basis van gegevens bezorgd door VREG tot 2010 en tariefkaarten leveranciers voor 2011.

⁸⁰ CREG (2010) <http://www.creg.info/pdf/Studies/F934NL.pdf>

opgemerkt dat consumenten op de bijdrage GSC en WKK nog eens 21% BTW moeten betalen, en dat de eindafnemers in feite tot 15 maanden de kosten van de certificatenplicht voorfinancieren doordat de bijdragen op 1/1/n bij enkele leveranciers gerelateerd blijken aan de quota op 31/3/n+1. Wat de doorrekening van de certificatenkost in de elektriciteitsprijs betreft, wordt de aankoop prijs van certificaten bij de verschillende leveranciers dus niet rechtstreeks weerspiegeld in de prijszetting aan de huishoudelijke en kleine professionele afnemers⁸¹.

100% doorrekening van GSC- en WKK-boete vs marktprijs naar gelang quotum⁸²

Inleverronde	GSC-quotum	GSC-boete	WKK-quotum	WKK-boete	100% doorrekening (excl. btw)
	A	B	C	D	$(A*B/100+C*D/100/10)$
	%	€/1000 kWh	%	€/1000 kWh	c€/kWh
2007	3	125	2,16	45	0,602
2008	3,75	125	2,96	45	0,780
2009	4,9	125	3,73	45	0,854
2010	5,25	125	4,39	45	0,971
2011	6	125	4,9	45	1,109
Inleverronde	GSC-quotum	GSC-marktprijs	WKK-quotum	WKK-marktprijs	100% doorrekening (excl. btw)
	%	€/1000 kWh	%	€/1000 kWh	c€/kWh
	2008	3,75	109,06	2,96	41,48
2009	4,9	109,36	3,73	41,14	0,689
2010	5,25	108,29	4,39	39,19	0,755
2011	6	106,86	4,9	37,29	0,942

Doorrekening aan grote professionele afnemers is erg ondoorzichtig

De VREG heeft zicht op de aangerekende groenestroombijdrage aan huishoudens en kleine zakelijke klanten (wel heeft de VREG niet alle historische gegevens bijgehouden), maar niet op de doorgerekende tarieven aan grote professionele afnemers. Dit betekent dat er voor leveranciers die enkel aan grote professionele afnemers leveren geen indicatie bestaat over de doorrekening (Anode, Eneco, Electrabel, Trianel, EDF). Het is dan ook onduidelijk of laagspanningsklanten per kWh in verhouding tot hoogspanningsklanten via de elektriciteitstarieven meer of minder betalen voor het GSC-systeem. Daarover zijn geen gegevens bekend. Men zou kunnen vermoeden dat hoogspanningsklanten die hun leveringscontracten individueel onderhandelen beter geplaatst zijn om een lagere doorrekening af te dwingen. Bovendien zouden klanten met hogere verbruiken bij hun leveranciers lagere prijzen/MWh kunnen bedingen om de voordelen van het degressief karakter van de certificatenplicht op te eisen. Anderzijds hebben klanten met erg hoge verbruiken meestal weinig of geen keuze tussen leveranciers waardoor de onderhandelingsmarge afneemt.

⁸¹ <http://www.vlaamsparlament.be/Proteus5/showVIVerslag.action?id=552625>

⁸² SERV op basis van gegevens bezorgd door VREG.